

Brottsplats Sofielund;

Brottspreventionens budskap och dimensioner

Kandidatuppsats VT 2017

SGEL36

Lunds universitet

Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi

Namn: Malin Andersson

Handledare: Nicklas Guldåker

Abstract

This essay investigates the underlying dimensions of crime prevention in the urban area Sofielund in Malmö Sweden through the lens criminological theories and models. The purpose was to determine what kind of methods are used, if there are differences in how they are presented in relation to crime prevention and if some forms of methods are more popular than others. Sofielund is used as an example due to its long history of issues related to crime and crime prevention. The study was conducted through critical analysis of documents and information which describe three selected initiatives in the area of research. The conclusion was that the crime prevention as a whole used methods of varying nature with clear ties to several different criminological models and perspectives. However looking at each initiative separately their preferences varied and predominantly combined methods of only one or two criminological models. Furthermore there were noticeable contrasts in how methods stemming from different criminological perspectives were presented and connected to crime prevention. Certain forms of methods were consistently presented only vaguely referencing crime which might undermine their significance in relation to crime prevention.

Keywords: crime prevention, Sofielund, broken windows, strain theory, Malmö

1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning	8
1.2 En introduktion till definitionen av brottsprevention	9
1.3 Avgränsning och motivering	10
1.4 Uppsatsens disposition	11
2. Teoretiskt ramverk	12
2.1 Den skiftande brottspreventionen	12
2.2 Brottspreventionens idehistoriska strömningar	13
2.3 Ingrid Sahlins brottsförebyggande typologier	14
2.3.1 Struktur och miljömodellen	15
2.3.2 Socialisationsmodellen	16
2.3.3 Modellen för effektivisering av institutioner	17
2.3.4 Kontrollmodellen	18
2.4 Situationella teorier	19
2.4.1 Rational choice-teori	20
2.4.2 Rutinaktivitetsteorin	21
2.4.3 Broken windows	23
2.5 Sociala teorier	24
2.5.1 Strainteorin	25
2.5.2 Social disorganisations teori	27
3. Metod och material	29
3.1 Fallstudie	29
3.1.1 Kritik fallstudie	29
3.2 Dokumentanalys	30
3.2.1 Kritik dokumentanalys	30
3.3 Urval och Material	31
3.3.1 Kritik av urval	32
4. Bakgrund och fakta	33
4.1 Området Sofielund	33
4.2 Områdesundersökningen 2012: Lokala problem, brott och trygghet	36
4.3 Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015	37
4.4 Samverkansavtalet Malmö Trygg och Säker Stad 2012	38
4.5 Fastighetsägare Sofielund (BIDs Sofielund)	39

5. Analys	40
5.1 Brottsförebyggande eller trygghetskapande?	40
5.2 Områdesprogrammet för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015	43
5.2.1 Övergripande Introduktion	43
5.2.2 Boende	45
5.2.3 Jobb	48
5.2.4 Lärande	51
5.3 Malmö - Trygg och säker stad	53
5.4 Fastighetsägare Sofielund (BIDs Sofielund)	55
5.4.1 Tryggt och säkert	55
5.4.2 Rent och snyggt	57
6. Sammanfattande diskussion	58
6.1 Områdesprogrammet för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015	58
6.2 Malmö - Trygg och säker stad	60
6.3 Fastighetsägarna Sofielund (BIDs Sofielund)	61
7. Slutsats	62
7.1 Hur framställs arbetet i relation till brottsprevention som ämne och begrepp?	62
7.2 Finns det en koppling till kriminologiska teorier och modeller?	63
8. Referenser	64
8.1 Elektroniska källor	64
8.2 Tryckta källor	69
9. Bilagor	70
9.1 Karta över området Sofielund	70
9.2 Karta över andel av befolkningen med utländsk bakgrund	71
9.3 Karta över andel av befolkningen med eftergymnasial utbildning	72
9.4 Karta över in och utflyttningar	73
9.5 Karta över medelinkomst	74
9.6 Karta över andel arbetssökande	75

1. Inledning

Sveriges brottspreventiva arbete har sitt ursprung i fattigvården och sjukdomsvården på 1800 talet. Den brottspreventiva utvecklingen sedan dess varit tätt knutet till förändringar i det kulturella, etiska, intellektuella och politiska klimatet. Skiftningar i tidsandan har gynnat olika kriminologiska perspektiv, teorier och metoder. Brottspreventionens syften och tillvägagångssätt har därför varierat beroende på rådande samhällsideal. Under tidigt 1900 tal betraktades exempelvis brottsorsaker ibland som ett medfött omoraliskt drag. Preventionen fokuserade därför på fostran och bestraffning ofta riktat mot dåtidens fattiga. Under 1960 och 70 tal var det vanligare att brott sågs som ett symptom på strukturella orsaker. Resultatet blev att brottspreventionen präglades mer av rehabilitering och välfärdssatsningar (Sahlin 2000).

Ingrid Sahlin (2000) redogör för dessa historiska skiftningar inom brottspreventionen i sin bok *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*. Enligt Sahlin är brottspreventionen idag, precis som den alltid varit, en produkt av hur vi ser på brott och dess orsaker. Hon hävdar att dagens brottspreventiva arbete framförallt präglas av två teoretiska perspektiv bestående av situationella och sociala teorier. Situationella teorier lägger stor vikt vid platsen och tillfället då brottet utförs. Sociala teorier betonar istället socioekonomiska faktorer som huvudorsakerna bakom kriminalitet. Hon beskriver också hur brottsförebyggande metoder kan kategoriseras in i ett flertal idealtyper eller modeller baserat på deras målsättning, värderingar och målgrupp (Sahlin 2000). Baserat på Sahlins resonemang vore det intressant att undersöka om brottsförebyggande åtgärder idag kan härledas till antingen sociala eller situationella teorier samt om de kan kopplas till Sahlins olika idealtyper.

Jag har valt att göra detta genom att undersöka det brottsförebyggande arbetet i Sofielund, ett område i Malmös innerstad. Stadsområdet har förekommit frekvent i rapporter om brottslighet och otrygghet sedan 1990 talet på både nationell och lokal nivå (Ivert & Kronkvist 2014). År 2012 visade Malmö stads områdesundersökning att Sofielund fortfarande hade avsevärda problem med otrygghet och brottslighet. Otryggheten kopplades främst till ordningsstörningar och brottslighet som berör exempelvis stölder, skadegörelse, misshandel, olovlig körning och rattfylleri (Ivert et al 2012). Brott som i polisära termer gemensamt kallas för *mängdbrott* (Polisen 2016).

Den senaste stora satsningen var *Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015*. Initiativet fokuserade på trygghetsfrämjande arbete och riktade sig mot områden i Malmö, inklusive Sofielund, med speciellt undermåliga förhållanden. Områdesprogrammet involverade en mängd avtalade samarbeten i Malmö stad och tvärsektionell samverkan mellan fackförvaltningar, föreningar, fastighetsägare, myndigheter och medborgare (Stadskontoret 2015). Specifikt i relation till brottsprevention upprättade Polisområde Malmö och Malmö stad samverkansavtalet *Malmö Trygg och Säker Stad* för att tydliggöra gemensamma samverkansområden med brottsförebyggande syften (Malmö Stad 2012).

Under den tid områdesprogrammet var aktivt inspirerade det också lokala initiativ i Sofielund. Det kanske mest uppmärksammade har varit Fastighetsägare Sofielund som fått frekvent positiv respons i media (Sydsvenskan 2014. Regeringskansliet 2017). Fastighetsägare Sofielund är ett exempel på ett Business Improvement District (BID) men föreningen har valt att byta betydelsen till Boende Delaktighet och Integration. BIDs är en relativt ny form av urban utvecklingsmodell i Sverige. Arbetet bygger på lokal fastighetssamverkan för att främja attraktiviteten i ett definierat geografiskt område (Fastighetsägare Stockholm 2017).

Då Sofielund varit föremål för en mängd satsningar inom brottsprevention uppfattade jag området som särskilt intressant i relation till brottsförebyggande arbete. Delvis på grund av att arbetet i området förefaller vara särskilt intensivt men också då BIDs är en ny form av brottsförebyggande modell. Mot denna bakgrund framstod stadsområdet som ett lämpligt studieobjekt för att undersöka om Sahlins påståenden stämmer. Kan det brottsförebyggande arbetet kopplas till sociala och situationella kriminologiska teorier? Går det att kategorisera in arbetet utefter Sahlins brottspreventiva modeller? Om så är fallet finns det skillnader i hur åtgärder framställs beroende på om de har förankring i situationella kontra sociala teorier eller beroende på vilken modell de kan anses tillhöra i Sahlins typologi? Kan det ursköljans om det brottspreventiva arbetet föredrar att använda metoder med viss teoretisk tillhörighet över andra beroende på hur ofta de förekommer eller hur de framställs?

Jag har valt att analysera de ovan nämnda initiativen: *Områdesprogrammet för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015*, samverkansavtalet *Malmö Trygg och Säker Stad* och det arbete som utförs av Fastighetsägarna Sofielund. Alla valda initiativ arbetar mot den gemensamma problembilden gällande trygghet och brottslighet som etablerades av den

tidigare nämnda områdesundersökningen 2012. Jag ämnar utföra analysen med hjälp av Sahlins typologier för brottspreventiva metoder och ett urval av situationella och sociala teorier. De situationella teorierna utgörs av: *rational choice-teorin*, rutinaktivitetsteori och *broken windows*. De sociala består av: *strainteorin* och teorin om *social desorganisation*. Valet av teorier kommer motiveras vidare under avgränsningsavsnittet 1.4 och redogöras för i det teoretiska ramverket.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur det brottsförebyggande arbetet i Sofielund framställs och om arbetet har förankring i kriminologiska teorier och modeller. Om så är fallet ämnar uppsatsen också belysa om det finns skillnader i både framställning och förekomst av olika brottsförebyggande åtgärder beroende på åtgärdernas teoretiska tillhörighet.

Mina frågeställningar är följande:

Hur framställs arbetet i Sofielund i relation till brottsprevention som ämne och begrepp?

Finns det skillnader i hur det brottsförebyggande arbetet skildras i *Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö*, samverkansavtalet *Malmö Trygg och Säker Stad* och av föreningen Fastighetsägare Sofielund?

Finns det en koppling mellan det brottsförebyggande arbetet i Sofielund och kriminologiska teorier och modeller?

Om så är fallet;

Hur är förhållandet mellan kriminologiska modeller samt situationella och sociala teorier?

Präglar teorierna och modellerna det brottsförebyggande arbetet till olika grad?

1.2 En introduktion till definitionen av brottsprevention

Enligt Ingrid Sahlin (2000) är begreppet brottsprevention svårt att definiera av flera skäl. Ordet *prevention* har engelskt ursprung och har översatts till brottsförebyggande på svenska trots att betydelsen inte är exakt densamma. Prevent på engelska har en dubbel betydelse då det både betyder att *förebygga* men också *hindra*. Att förebygga är proaktivt och förhindrar problematik innan den uppstår. Att hindra är istället reaktivt och agerar på redan existerande problem. I Sverige under 1970 och 80 tal benämndes reaktiva åtgärder som behandling, bestraffning eller bekämpning av brottslighet. Men idag har brottsförebyggande arbete kommit att betraktas som synonymt med brottsprevention. Nu inkluderas även repressiva metoder som straff och lagföring (Sahlin 2000).

Vidare är brottsprevention avhängigt definitionen av brottslighet. Vad vi betraktar som brottsligt beror på kulturella och sociala normer vilka styr vad vi anser vara acceptabla beteenden eller inte. Det gör att definitionen av brott ständigt förändras med tiden och påverkas av den rådande samhällssynen. Det finns alltså ingen universal regel för vad som är kriminellt utan istället baseras det på rådande lagstiftning vid den tidpunkt och på den plats där handlingen utförs (Sarnecki 2010). Förändringar i vad som betraktas som brottsligt kommer påverka vilka brottsförebyggande åtgärder som används. Ökad kriminalisering av beteenden kan legitimera användning av fler repressiva brottspreventiva metoder. Exempelvis gripanden av hemlösa eller tiggare.

Svårigheterna med att definiera brottsprevention förvärras då brottsförebyggande arbete överlappar med en mängd samhällsfrågor. Välfärdssatsningar inom skola, arbetsmarknad etc har *brottspreventiv effekt*. De är preventiva men benämns inte nödvändigtvis som brottsförebyggande eller har det som primärt fokus. Brottsförebyggande arbete kan därför utgöra all verksamhet som åsyftar att reducera brottslighet genom att antingen främja god utveckling eller motverka negativ utveckling. När syftet är att motverka negativ utveckling rör det sig även om att identifiera och begränsa eller eliminera redan existerande problematik. Exempelvis via tidiga ingripanden av skola eller socialtjänst där ungdomar uppvisar avvikande beteenden eller polisiära åtgärder som lagföring och straff (Sahlin 2000). Samtidigt kan brottsprevention också definieras som arbete för att reducera både sannolikheten för brott och skadeverkningarna av brott. Bland dessa skadeverkningar inkluderas rädsla och upplevd otrygghet (Sarnecki 2009).

1.3 Avgränsning och motivering

Uppsatsen utgår från en geografisk avgränsning och kommer bara inkludera åtgärdsplaner som riktat sig mot eller inkluderar stadsområdet Sofielund i Malmö stad. Jag kommer endast analysera brottsförebyggande insatser riktade mot mängdbrott. Som nämnt i inledningen är detta ett samlingsbegrepp för exempelvis stölder, skadegörelse, misshandel, olovlig körning och rattfylleri (Polisen 2016). De initiativ som granskas är *Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015* tillsammans med samverkansavtalet *Malmö Trygg och Säker Stad* och det arbete som drivs av Fastighetsägare Sofielund.

Uppsatsen har använt sig av från en bred definition av brottsförebyggande arbete där åtgärder som har brottsförebyggande effekt inkluderas. Som nämnt i avsnitt 1.2 är brottspreventionen ofta svår att avgränsa från andra samhällsfrågor då det ingår i andra mer övergripande välfärdssatsningar. Vidare kan brottsprevention också innefatta arbete för att reducera effekterna av brott, specifikt rädsla och otrygghet. Brottsförebyggande arbete anses i regel ha en positiv påverkan på tryggheten. Samtidigt anses trygghetsskapande arbete ofta brottspreventiva effekter. Arbetet för att förebygga brott och det trygghetsskapande arbetet samverkar därför i hög grad. Jag av den anledningen valt initiativen baserat på att de riktar sig mot den gemensamma problembilden som återfinns i *Malmö stads områdesundersökning 2012* gällande både otrygghet och brottslighet.

I det teoretiska ramverket har jag valt att använda Sahlins idealtyper för att se hur brottspreventiva metoder som exempelvis kameraövervakning, skolstöd, arbetssökarstöd, renhållning, strukturella omorganiseringar, fritidsverksamheter, grannsamverkan, polisnärvaro etc kan kategoriseras och belysas. Som förklarat i inledningen är de teorier jag inkluderat exempel på situationella och sociala kriminologiska teorier. De situationella exemplen består som tidigare nämnt av rational choice teori, rutinaktivitetsteori och broken windows modellen. De sociala utgörs av strainteorin och teorin om social desorganisationsteori. Teorierna är utvalda då de riktar sig mot att förklara förekomsten av mängdbrott. Vidare är de enligt Jerzy Sarnecki (2010) och Ingrid Sahlin (2000) applicerbara i relation till dagens brottspreventiva arbete.

1.4 Uppsatsens disposition

Uppsatsens nästa kapitel redogör för det teoretiska ramverket som används i arbetet. Kapitlet inleds med en beskrivning av förändringar i betydelsen av begreppet brottsförebyggande och dess eventuella konsekvenser. Efterföljande avsnitt presenterar brottspreventionen kortfattat ur ett idéhistoriskt perspektiv. Uppsatsen går sedan över till att beskriva Ingrid Sahlins typologier och de valda situationella samt sociala kriminologiska teorierna.

Kapitlet som följer efter det teoretiska ramverket går igenom uppsatsens undersökningsmetod och material som använts tillsammans med metodologisk kritik. Nästa kapitel bidrar med en bakgrund till området Sofielund samt korta presentationer av *Områdesundersökningen 2012: Lokala problem, brott och trygghet*, *Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015*, *Malmö Trygg och Säker Stad* och *BIDs Sofielund*.

Uppsatsen fortsätter sedan med analyskapitlet som tar avstamp i en diskussion om hur arbetet i Sofielund framställs i relation till brottsprevention som ämne och begrepp. Analysen delas sedan upp baserat på respektive initiativ, *Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015*, *Malmö Trygg och Säker Stad* och arbetet som utförs av Fastighetsägare Sofielund, för att undersöka om det finns kopplingar till kriminologiska teorier och modeller. Uppsatsen avslutas med en sammanfattande diskussion av analysen och slutsatsen där frågeställningarna besvaras.

2. Teoretiskt ramverk

2.1 Den skiftande brottspreventionen

Ingrid Sahlin beskriver hur det skett en diskursförändring i det brottsförebyggande arbetet där betydelsen av begreppet brottsförebyggande har förändrats över tid. Som tidigare nämnt i avsnitt 1.2 inkluderar brottsförebyggande arbete idag reaktiva metoder som exempelvis straff och lagföring. Brottsförebyggande åtgärder är alltså inte alltid förebyggande i den bemärkelse att de av naturen är proaktiva. Enligt Sahlin (2000) får utvidgande av begreppet konsekvenser för vad vi betraktar som effektiva och fullgoda metoder för att förebygga brott. Genom att gruppera alla former av metoder tillsammans osynliggörs skillnaderna mellan deras olika natur och beskaffenhet. Exempelvis får åtgärder som kameraövervakning samma brottspreventiva tyngd som förbättringar av socioekonomiska förutsättningar för barn och unga.

Sahlin (2000) anser att man drar nytta av att begreppet förebyggande har en naturligt positiv ton vilket maskerar metodernas eventuella brister. Risker är då att metoderna legitimeras automatiskt för att de framställs som brottsförebyggande utan att de genomgått en kritisk granskning. Sahlin (2000) hävdar också att metoder med koppling till situationella teorier ofta framställs som mer knutna till brottsprevention än metoder med koppling till sociala teorier. Socioekonomiska åtgärder vilka har sitt ursprung i den sociala teoribildningen kategoriseras inte alltid som brottspreventiva. Troligtvis då strukturella åtgärder som riktar sig mot att förbättra välfärden har ett annat huvudfokus än brottsprevention som utveckling av skola, vård etc. Det brottspreventiva elementet är snarare en positiv bieffekt av den egentliga målsättningen. Enligt Sahlin (2000) riskerar särbehandlingen att underminera de brottsreducerande effekter som socioekonomiska metoder kan bidra med i arbetet. Detta påverkar sedan vad vi betraktar som brottsförebyggande och vad vi anser är orsakerna till kriminalitet (Sahlin 2000).

2.2 Brottspreventionens idehistoriska strömningar

Tidiga kriminologiska teorier kan i huvudsak delas in i två övergripande perspektiv där ansvaret för brottet antingen tillfaller individen eller samhällets strukturella förutsättningar. Det första perspektivet betonar individens fria vilja och i förlängning människors förmåga att ta rationella beslut. Således är denne individ ansvarig för sina egna handlingar och bör straffas därefter. Perspektivet är i stor grad påverkat av den ekonomiska rational choice-teorin (se avsnitt 2.4.1) där en rationell individ väger fördelar mot nackdelar innan de begår en handling. Nackdelarna betraktas då som en form av prevention då individen kommer att ta detta i beaktning i sitt beslut innan den brottsliga handlingen utförs. Risken för upptäckt och konsekvenser som lagföring och straff anses därför vara brottsförebyggande enligt detta perspektiv (Sarnecki 2010).

Det andra perspektivet utgår istället från att den kriminella är ett offer för omständigheterna och är styrd av sina förutsättningar. Det präglas av det deterministiska synsättet där utfall är förutbestämda av tidigare existerande förhållanden. Determinismen är hämtad från naturvetenskapen och eftersträvar att förklara sociala företeelser på samma sätt som naturlagar bestämmer fysik eller kemi. Straff som preventiv åtgärd framstår som meningslöst ur detta synsätt då individen inte kan kontrollera sitt agerande. Fokuset bör istället ligga på att förändra förutsättningarna för individen för att de ska ha brottsförebyggande effekt. Dock är diskursen inte så renodlat svartvit idag. Kriminologiska teorier faller oftast in någonstans på en skala av dessa två motpoler och lägger större vikt vid den ena än det andra (Sarnecki 2010).

Utvecklingen inom brottspreventionen har också till stor del berott på vilka samhällsideal som eftersträvats. Sahlin (2000) delar in dessa samhällsideal i två huvudriktningar. Den första präglas av en kollektiv anda där allmänheten prioriteras över individen. Fokuset är långsiktiga mål där staten, nationen eller rasen ska nå det mest optimala tillståndet. I det andra perspektivet ska allmänheten skyddas mot problemgrupper eller individer som uppfattas utgöra ett hot mot människor. Centralt är kontroll av dessa hot eller de som förfaras kunna utvecklas till att bli hot. Fokuset är på individer eller grupperingar som antingen ska förbättras eller inkapaciteras för att skydda allmänheten. Dessa är inte separata idéströmningar utan kan kombineras på olika sätt (Sahlin 2000).

2.3 Ingrid Sahlins brottsförebyggande typologier

Ingrid Sahlin redogör för ett flertal idealtyper inom brottspreventionen med distinkta karaktärsdrag och grundantaganden. Hon kategoriserar först in olika brottsförebyggande metoder efter två överordnade värden: Individens välfärd kontra Samhällets ordning. När individens välfärd prioriteras är utgångspunkten att människor inte önskar begå brott. Samhällets ordning utgår från det motsatta, att individer kommer begå brott om tillfälle ges. Hon delar sedan in dessa i två ytterligare kategorier utefter dess "objekt" eller vad/vem de ämnar förändra. Åtgärderna kan antingen vara inriktade mot beteende eller mot förutsättningar som existerar i samhället (Sahlin 2000).

Inom de två värdesinriktningarna ryms därför två modeller i varje kategori riktade mot antingen beteende eller förutsättningar. Resultatet blir därför fyra idealtyper eller modeller som preventionsmetoder kan klassificeras in efter baserat på deras natur; *Strukturer och miljö*, *Socialisationsmodellen*, *Effektivisering av institutioner* och *Kontrollmodellen*. Dessa är grova indelningar och överlappar i viss mån varandra (Sahlin 2000).

2.3.1 Struktur och miljömodellen

Kriminalitet i denna modell förutsätts uppstå där rådande samhällsstrukturer skapar bristande livsvillkor vilket leder till brottsliga handlingar. Åtgärderna inriktar sig därför mot förändring i strukturerna för att frigöra individen från de negativa effekterna av dessa. Jämlikhet är centralt där goda förutsättningar ska finnas tillgängliga för alla och inte bara vissa. Metoderna i modellen är därför inriktade mot att reducera ojämlikheter och orättvisor. Exempel är fördelningspolitik och preventiva insatser mot skola, ekonomi eller vård.

Struktur och miljömodellen är också tätt sammankopplad med de åtgärder som ryms inom socialiseringsmodellen. Förbättringar i samhällsstrukturer är en förutsättning för att beteendeariktade åtgärder inom socialiseringsmodellen (se avsnitt 2.3.2) ska kunna utföras. Exempelvis kan positiv utveckling inom vårdssystemet, specifikt psykiatrin, göra hjälp och stöd mer tillgängligt för de med psykisk ohälsa eller missbruksproblematik. Förbättringarna inom det strukturella systemet har då möjliggjort att åtgärder inom socialiseringsmodellen, t.ex. rehabilitering och terapi, kan utövas mer effektivt. Båda modeller delar utgångspunkten är att individer som mår bra inte begår brott (Sahlin 2000).

Struktur och miljömodellens åtgärder är ofta inte primärt inriktade på just kriminalitet. Det är snarare en positiv sidoeffekt av förbättringar av allmänna livsvillkor. Arbetet sker också i regel långsiktigt vilket gör att åtgärder kan bli svåra att utvärdera då det rör sig om så långa tidsperioder. Förbättringar inom exempelvis förskola kan betraktas som brottsförebyggande då det bidrar till en bra uppväxtmiljö för barn. Men den brottspreventiva funktionen är troligtvis inte den mest framstående i arbetet för att förbättra den övergripande välfärden. Opponenterna till dessa metoder hävdar ofta att det leder till bidragsberoende och är ekonomiskt ohållbara. Preventionsmodellerna kan också ses som en typ av statligt maktutövande där regering ingriper alltför mycket i individens privatliv (Sahlin 2000).

2.3.2 Socialisationsmodellen

Socialisationsmodellen är inriktad på beteende eller individuella faktorer som gör det svårt för personer att fungera normalt i samhället. Åtgärderna kan exempelvis handla om rehabilitering, vård för missbruk eller psykisk ohälsa. Ungdomsgårdar och verksamheter med syfte att öka deras delaktighet i samhället rymms också inom modellen. Fokus är likt struktur och miljömodellen på individens frihet och välfärd men angriper beteendet hos personer istället för brister i socioekonomiska strukturer. Modellen betraktar brott som ett symptom på mer djupgående problematik snarare än en rationell process. Underliggande orsaker kan vara rotad i individen och vara en produkt av strukturella förutsättningar eller en kombination av båda (Sahlin 2000).

Sahlin (2000) poängterar också att skiljelinjen mellan socialisationsmodellen och kontrollmodellen (se avsnitt 2.3.4) kan vara svår att avgöra. Socialisation som inlärningsmekanism kan rymmas inom kontrollmodellen när syftet är att skapa kontroll och ordning. Modellerna delar därför viss kritik då det finns risk för paternalism där individens frihet kränks (Sahlin 2000). Exempelvis kan personal inom skolan anse sig veta bättre än den individ de ämnar hjälpa. De kan då uppstå motsättningar mellan det som personalen betraktar som den önskvärda utvecklingen och det individen själv önskar. I vissa fall kan det upplevas som förtryckande av de som är i behov av hjälp. Anta att en ungdom i skolan upplever trakasserier på grund av sin sexualitet. Idag försöker förhoppningsvis skolan och kurator stötta ungdomen under dessa förutsättningar med hjälp av exempelvis samtalsstöd, vilket är en socialiseringsmetod. Men under 1960 talet är det sannolikt att metoder från kontrollmodellen användes för att ”fostra bort” individens sexualitet.

I detta sammanhang är socialiseringsmodellen fokuserad på inkludering och integrering av människor. Målgruppen för socialiseringsåtgärder deltar i regel frivilligt och är överens med aktören om målet med processen. Modellen inkluderar åtgärder som bidrar med vård och verktyg för att individer ska kunna handskas med sina förutsättningar. Utgångspunkten är likt i struktur och miljömodellen att personer normalt inte vill begå brott. Kontrollmodellen agerar istället avskräckande genom hot om straff eller andra konsekvenser då den utgår från att individer begår brott om tillfället är rätt (Sahlin 2000). Oavsett om denna distinktion går att göra är det oundvikligt att det finns ett element av fostran inbyggt i socialiseringsmetodik. Den åsyftar trots allt till att förändra beteende till mer önskvärda mönster (Sahlin 2000).

2.3.3 Modellen för effektivisering av institutioner

Modellen är likt struktur och miljö inriktad på samhällsstrukturer men nu i form av förändringar av myndigheter och institutioner. Till skillnad från struktur och miljömodellens fokus på att förbättra förutsättningarna för individer vill man förbättra förutsättningarna för myndigheter att utöva kontroll. Målet är att frambringa ordning i samhället genom att skärpa, bredda och effektivisera verksamheten. Ofta får institutioner utökade befogenheter under en växande mängd omständigheter. Exempelvis kan polis få mer resurser och tillstånd att ingripa vid allt fler situationer. Samtidigt effektiviseras de inre processerna hos myndigheter via samordning av information och aktiviteter. Inom modellen är det vanligt att man ser ett ökat fokus på samverkan, närpolis, lokala brottsförebyggande råd, hårdare lagföring och utökat brottsofferstöd (Sahlin 2000).

Alla förändringar av institutioner hör inte till modellen. Endast de som ämnar förbättra förutsättningarna för kontrollverksamhet. Vilket gör att den per automatik är knuten till kontrollmodellen. Exempelvis kommer effektivisering av polisiära resurser och utökning av polisiära befogenheter förbättra förutsättningarna för att utöva åtgärder som polisnärvaro och lagföring, vilka båda tillhör kontrollmodellen. Det kan också röra sig om samarbeten med andra verksamheter som vaktbolag, avtal gällande renhållning eller privata aktörer i ett område. I vissa fall kan effektiviseringen också inkludera enskilda medborgare genom att uppmuntra grannsamverkan och gemensam organisering med myndigheter för att stärka möjligheterna till att utöva kontroll i ett område.

Syftet är alltid att främja organisationers kapacitet och insyn i individers liv för att kunna att skapa ordning. Av den anledningen får den ofta kritik då effektiviseringen av institutioner kan kränka den individuella friheten då de ger myndigheter allt större makt att ingripa i människors privatliv. Vidare då det rör sig om stora institutionella förändringar innebär det ofta stora kostnader som gör att resurser eventuellt stryps till annat eventuellt brottsförebyggande arbete (Sahlin 2000).

2.3.4 Kontrollmodellen

Kontrollmodellen samverkar i regel med effektiviseringen av institutioner. Skillnaden är att åtgärderna inte är riktad mot institutionerna utan målgruppen är istället individer och deras beteenden i samhället. Åtgärderna utövas alltså i riktnings myndighet mot individ istället för av myndighet mot myndighet. Det innebär att de institutionella förändringar som genomförs i effektiviseringen av verksamheter ofta får sitt slutgiltiga utfall via åtgärder i kontrollmodellen. Målsättningen är även här samhällets ordning där individers handlingar ska regleras och kontrolleras för att uppnå detta (Sahlin 2000).

Grundantagandet är att personer kommer begå brott om rätt tillfälle uppstår. Individer väger för och nackdelar eller risker gentemot vinning utefter rational choice-teorin (se avsnitt 2.3.4). Metoderna ämnar därför ofta öka riskerna eller ansträngningen i relation till den brottsliga handlingen. Riskerna kan bestå av hårdare bestraffning, rumsliga avgränsningar övervakning eller andra konsekvenser i form av negativ påverkan på sociala relationer. Vårt rättssystem tillhör denna kategori samt olika former av inkapacitering av individer exempelvis personer i missbruk eller psykiskt sjuka. Socialisation är inkluderat till en viss grad men är då fokuserad på individkontroll via straff och belöning vilket ska fostra personer in i normkonformativt beteende. Utökad informell social kontroll tillfaller också denna kategori. Informell social kontroll är en form av kontrollmekanism där invånare själva reglerar individers beteenden baserat på gemensamma värderingar och normer. Målet är ökad konformitet och att fostra normbrytare till att följa sociala regler. Informell social kontroll kan därför agera som en påbyggnad till den formella kontrollen som utförs av myndigheter där civila uppmuntras att delta via exempelvis grannsamverkan (Sahlin 2000).

Kontrollmodellen är belagd med ett flertal etiska svårigheter. Risken är att metoderna kränker de individer som utsätts för åtgärderna. Vidare kan det orsaka att allt fler beteenden klassificeras som brottsliga och straffas allt hårdare. I relation till makt blir det ytterligare problematiskt då dess användning missgynnar och gynnar olika grupper. Föremålen för åtgärderna betraktas stå utanför samhället, kriminella eller normavvikande blir stämplade som fiender och missgynnas av metoderna. Resterande allmänhet ska beskyddas mot dessa och gynnas därför av åtgärderna. Brott är inte en produkt av samhället utan ansvaret ligger på individen som utför gärningen. Den agerar alltså mer exkluderande än socialiseringsmodellens mer inkluderande metoder (Sahlin 2000).

2.4 Situationella teorier

Enligt Sahlin bär teorier inom det situationella perspektivet många likheter med resonemang kring olycksfall snarare än traditionell prevention. Precis som olyckor ska förhindras genom att sätta upp staket ska brott stoppas via omstrukturering av förutsättningar i miljön. Det kan röra sig om fysiska barriärer som stängsel eller säkerhetsgrindar. Det innefattar också ökad polisnärvaro och användning av övervakningskameror. Strukturella teorier centrerar kring att minska de så kallade "frestelserna" att begå brott. Utgångspunkten är att individen följer rational choice-teorin (se avsnitt 2.4.1) och tar ett beslut i den situation som uppstår och väger för och nackdelar innan de agerar. Genom att öka nackdelarna vill metoder som tillhör det situationella perspektivet minska "frestelsen" utföra en brottslig handling. Tre av de mest populära teorierna tillhörande detta perspektiv är rational choice-teorin, broken windows och rutinaktivitetsteorin där den förstnämnda haft stora influenser på de två efterföljande (Sahlin 2000).

2.4.1 Rational choice-teori

Rational choice-teorin utgår ifrån att individer tar beslut baserat på en rationell tankeprocess där fördelar och nackdelar vägs mot varandra. Handlandet är därför medvetet och egennyttigt då aktören vill uppnå ett önskvärt mål baserat på sina egna preferenser. Det råder dock olika uppfattningar om grundantaganden i teorin. Vissa utgår ifrån att beslutsfattaren har tillgång till all information. De vet alltså om alla potentiella alternativ och kan beräkna samtliga resultat som kan förväntas bland alla dessa möjligheter. Den vanligare åsikten är att beslutstagaren oundvikligen har bristfällig kunskap både om existerande valmöjligheter och om dess eventuella konsekvenser. Individen agerar därför baserat på sin subjektiva uppfattning. Båda perspektiv antar dock att motivationen bakom handlingen är rotad i egenintresse (Wikström & Treiber 2016).

Inom rational choice-teori varierar också åsikter när det kommer till omfattningen av aspekter som spelar roll i beslutsprocessen. Är det endast de faktorer som existerar vid brottstillfället som är av vikt eller finns det aspekter som individen för med sig in i situationen som bör tas i beaktande? När tas beslutet eller är det flera beslut i olika steg? Vissa hävdar att beslutsprocessen sker i två steg. Det första sker innan brottstillfället och innefattar personens personliga egenskaper och individuella kontext, exempelvis preferenser, värderingar etc. Det är fortfarande ett rationellt beslut men det handlar om inställningen till brott innan tillfället uppstår. Det andra steget är mer relaterat till nuet och de förutsättningar som råder exakt vid tillfället (Wikström & Treiber 2016).

Teorin kommer inte ifrån dess grundantagande att den handlingen är primärt rotad i egenintresse och innefattar någon form av medveten beslutsprocess. Den största kritiken mot perspektivet blir således dess oförmåga att ta faktorer som personliga preferenser, känsloliv, rutiner och mer komplexa miljömässiga strukturer i beaktande. Människor agerar inte alltid rationellt, altruistiska handlingar förklaras exempelvis dåligt inom detta ramverk. Det följer att teorier som använder rational choice-teorin som grundkoncept riskerar att dela samma svagheter (Wikström & Treiber 2016).

2.4.2 Rutinaktivitetsteorin

Lawrence Cohen och Marcus Felsons rutinaktivitetsteori är grundad på rational choice-teorin och utgår ifrån att brott är en naturlig del av våra vardagliga rutiner. Kriminella handlingar uppstår i vardagen när rätt tillfälle, eller rätt miljö, uppenbarar sig för en individ med kriminella inklinationer. Teorin hjälper till att utforska relationen mellan individ och miljö mer än sin föregångare rational choice. Det är på så sätt ett försök att rätta till tidigare misstag genom att tillföra ytterligare en pusselbit i ramverket för situationella teorier (Wikström & Treiber 2016). De föreslog att detta brott sker när ett tillfälle uppfyller tre kriterier; lämpligt objekt, motiverad förövare och avsaknad av väktare. Samspelet mellan dessa när de möts genererar brottslig aktivitet (Sahlin 2000).

Teorins enkelhet gör att den är attraktiv i den brottsförebyggande diskursen. Den antyder att det med relativt enkla medel går att förebygga brott då benägenheten minskar när någon av kriterierna inte är uppfyllda. Teorin centrerar kring tillfället där möjligheten till brott uppstår. Samtidigt inkluderar den sociala faktorer under kriteriet gällande gärningsmannens motivation. Cohen och Felson menar dock att fokuset bör ligga på kontexten när brottet sker bestående av tillfället, brottets natur, offret etc. Motiveringen är att brottslighet sannolikt skulle öka om alla skyddsmekanismer togs bort, trots att det inte skett någon förändring strukturella orsaker till brottslighet (Sarnecki 2010).

Teorin kritiseras just på grund av dess fokus på tillfällesstrukturen. Förespråkare av andra modeller som undersöker varför vissa begår mer brott än andra anser att den missar roten till problemen (Sarnecki 2010). Teorin är sämre på att utforska den mänskliga faktorn och skillnader mellan individuella orsaker trots att detta rent tekniskt ingår i konceptet under "motiverad förövare". För vad är en motiverad person? Cohen och Felson definierar det som en individ med kriminella tendenser och medel att genomföra handlingen i sig. Men vad utgör då kriminella tendenser? Varför behöver vissa personer mer gynnsamma förhållanden och högre incitament för handlingen än andra? Varför finns det skillnader? Wikström & Treiber (2016) menar att det finns potential att utforska dessa frågor, men de lämnas ofta obesvarade.

Generellt är teorin mer lämpad att belysa när och var brott sker snarare än varför. Detta verkar vara ett medvetet val av förespråkarna av modellen. Men om den gör anspråk på att studera mötet mellan tre faktorer, lämpligt objekt, motiverad förövare och avsaknad av väktare, och deras samspel kan det tyckas märkligt att i princip bortse helt från en av

dem. Hur kan man förstå samspel mellan aspekter om man inte förstår samtligas natur och roll i samspelet? För att förstå hur en individ agerar i relation till ett lämpligt objekt och avsaknaden av väktare bör man förstå de faktorer som kan spela roll för det individuella beteendet. Det finns tillfälle att föra in exempelvis strukturella faktorer bakom kriminalitet genom att utforska vad som kan påverka motivationen hos en förövare. Men rutinaktivitetsteorin missar tillfället att göra detta (Wikström & Treiber 2016).

2.4.3 Broken windows

Broken windows modellen är baserad på en artikel som beskrev ett projekt i ett område där polisnärvaro och polisbefogenheter resulterade i ökad upplevd trygghet bland invånarna. Förespråkarna av modellen hävdar att synliga störande beteenden eller miljömässig oordning skapar en snöbollseffekt som leder till bland annat hög kriminalitet. Renhållning och ordning är därför centralt i arbetet där problematiken bör lösas så snabbt som möjligt för att det inte ska eskalera. Skadegörelse bör åtgärdas omgående för att markera att den typen av beteenden inte accepteras i området. Ordningssvakter, polis och vanliga medborgare bör ingripa direkt mot normbrytare, inte bara mot brottslingar utan även tiggeri, vandalism, alkoholism, nedskräpning etc. Ingripanden sker ofta på allmän plats för att signalera vad som anses vara önskvärd kontra icke-önskvärd beteende. Lokal polis ses som allierade med de "skötsamma" i området där arbetet ska skapa trygghet medan avvikande personer ska undanröjas. De boende uppmuntras till att själva vara aktiva i brottsbekämpningen vilket ofta resulterar i samarbeten i form av grannsamverkan, trygghetsvandringar eller liknande. De "skötsamma" boende bidrar med information och tips som kan rättfärdiga gripanden eller andra ordningsskapande åtgärder (Sahlin 2000).

Broken windows modellen har fått mycket kritik på grund av sin kontrollerande och auktoritära natur. Arbetssättet kännetecknas av att det tenderar att kriminalisera allt fler beteenden i samhället. Modellen därför blir snabbt svår att upprätthålla då listan över oacceptabla handlingar blir allt längre. Fokuset förflyttas ofta från handlingen till gärningsmannen. Människor blir betraktade som samhällets fiende snarare än som en del av samhället i sig. Av den anledningen får kriminella personer ingen hjälp eller rehabilitering då samhället inte tar något ansvar för deras situation (Sahlin 2000).

Då broken windows kräver stora resurser appliceras modellen framför allt i områden som uppfattas som mest problematiska. Vilket i regel betyder att modellen ofta inriktar sig på kontroll av socialt utsatta områden. Målgruppen för åtgärderna blir således de svagaste socioekonomiska grupperna. De mer resursstarka grupperna i samhället upplever istället endast de positiva effekterna av metoderna. Modellen är därför ofta betraktad som direkt skadlig för de mest marginaliserade grupperna i samhället (Sahlin 2000).

2.5 Sociala teorier

Sociala teorier fokuserar som namnet antyder på sociala faktorer som ökar benägenheten att begå brott. Det kan röra sig om strukturella orsaker som t.ex arbetslöshet, utbildning, inkomst, ohälsa etc vilka främst är resultat av brister i välfärden. Förespråkare av sociala teorier belyser också potentiella individbaserad faktorer bakom kriminalitet som mental ohälsa, missbruk, dålig självkontroll eller moral, samt svaga sociala relationer mellan människor. Exempel på preventiva åtgärder som kan härledas till social teori är de som riktar sig mot fostran, straff, kontroll, utbildning, vård, rehabilitering, arbetsmarknad etc. Målgruppen är ofta barn och ungdomar eller personer i riskzonen för att bli kriminella.

Brottspreventiva metoder med koppling till sociala teorier ingriper därför på ett tidigare stadiet i utvecklingen än metoder som tillhör det situationella perspektivet. Sociala teorier går att kombinera med situationella teorier, men det är endast vissa av de sociala teorierna som är lämpade för detta. Situationella teorier grundar sig i rational choice-teorin där individen ställs som ytterst ansvarig för sina handlingar. Sociala teorier som skiftar ansvaret till samhällsstrukturer är inte förenliga med rational-choice teori. Därför kvarstår sociala teoribildningar där ansvaret istället läggs på individen och därmed fokuserar på fostran och straff (Sahlin 2000).

2.5.1 Strainteorin

Strainteorin utvecklad av Robert Merton belyser främst ekonomiska förklaringar till beteenden som samhället klassificerar som avvikande från normen, inklusive brottslighet. Ett grundantagande i teorin är att framgång i samhället generellt är synonymt med materiell eller ekonomisk framgång. Vi känner därför ständig press att uppnå detta samhällsideal. Detta skapar problem i de fall där våra individuella förutsättningar inte är god grund för att nå denna målsättning. Kärnan i teorin är på så sätt motsättningen mellan mål och medel (Agnew 2016).

Resultatet av detta är det Merton kallar *strain*, eller *ekonomisk stress* (Guldåker & Hallin 2013), som ökar eller minskar beroende på vart på den ekonomiska skalan du befinner dig. Hög grad av ekonomisk stress kan resultera i att individer använder icke-normativa strategier som respons på det övergripande samhällsidealet. Inkluderat bland dessa alternativa metoder kan exempelvis vara brott relaterade till ekonomisk vinning som stölder, droghandel etc. Då livsmålen baseras på medel - och överklassideal är det de underprivilegerade med svårigheter att nå dessa mål som löper störst risk för kriminellt beteende (Sarnecki 2010).

Mertons klassiska strainteori har sedan expanderats där andra typer av *strain* än ekonomisk stress inkluderats. Man har påtalat att dålig ekonomi ofta kommer kopplat till en rad andra problem som också skapar *social strain*, eller *social stress*. Det kan röra sig om låg utbildningsnivå, undermåliga familjeförhållanden, arbeten med sämre arbetsvillkor etc. Förhållanden som troligtvis upplevts under längre tid (Agnew 2016). *Strain* idag används för att både beskriva *ekonomisk strain* och *social strain*, vilket kan översättas till *ekonomisk stress* och *social stress* alternativt *socioekonomisk stress*. Det har uppmärksamats att vissa individer upplever ovanligt många barriärer som skapar socioekonomisk stress. Resultatet kan vara att de blir överrepresenterade i denna kategori. Exempelvis kan bristande språkkunskaper vara ett hinder för att nå samhällsidealen. Detta blir då en källa till ytterligare socioekonomisk stress (Sarnecki 2010).

Vidare kan andra faktorer antingen förbättra eller förvärra den effekt som bristande tillgång till ekonomiska medel kan ha. Ett stöttande socialt nätverk kan exempelvis reducera risken för brottsliga metoder då hjälp går att få på annat håll. Samtidigt kan sannolikheten för brott öka om individen inte riskerar att få negativ respons från sitt sociala

nätverk. Dessa aspekter kan förklara varför alla individer inte blir kriminella trots samma grad av socioekonomisk stress. Tiden som individen utsätts för socioekonomisk stress spelar också stor roll. Vid långvarig utsatthet och där detta förväntas fortgå ökar risken återigen (Agnew 2016).

Det första utmaningen för strainteori är att kopplingen mellan fattigdom och brottslighet inte verkar så enkel i de undersökningar som utforskar detta. Resultaten har varit blandade. Det inte alltid är en självklarhet att områden med hög andel av fattigdom också upplever en hög grad av brottslighet. Amerikanska studier i vissa områden med stora koncentrationer av första generationens invandrare har exempelvis visat på motsatt trend med låga nivåer kriminalitet. Studier har däremot visat ett starkt samband mellan dålig ekonomi och brottslighet när individer inte har råd med basala livsförutsättningar som mat, husrum, kläder, vård etc. Dock så är graden av fattigdom extrem vid detta konstaterande samband. Kopplingen blir därför mindre uppenbar när vi rör oss uppåt i de ekonomiska skikten (Agnew 2016).

Individer som upplever ekonomisk stress kan också i många fall använda andra anpassningsmekanismer än just kriminalitet. Studier visar istället att anpassningsmekanismerna ofta består av att sänka sina utgifter, att undvika att jämföra sig högre inkomstklasser, att istället jämföra socioekonomiskt "nedåt", att justera sina målsättningar etc. Socioekonomisk stress är beroende av nivån på idealen lika mycket som nivån på medel att nå dessa. Individer med begränsade medel kan således minska socioekonomisk stress genom att sänka de ideal de eftersträvar (Agnew 2016).

2.5.2 Social disorganisations teori

Teorin om social desorganisation utvecklades av Clifford Shaw och Henry McKay efter att de observerat hur vissa urbana områden bibehöll en hög grad av kriminalitet trots att befolkningens demografiska sammansättning ändrades med tiden. Slutsatsen blev att fenomenet var kopplat till platsens natur snarare än individuella egenskaper hos personerna som bodde området (Kubrin & Wo 2016).

Shaw och McKays arbete fokuserade mest på förklaringar av ungdomsbrottslighet men den är applicerbar på mängdbrott generellt. Teorin ämnar förklara anledningar till varför vissa urbana områden upplever större problem med brottslighet än andra. Den stora frågan i detta sammanhang är inte bara varför brott begås, utan snarare varför brott begås på vissa platser (Sarnecki 2010).

Områden som besitter motsatsen till social disorganisation, social organisation, delar enligt Shaw och McKay (1969) ett flertal egenskaper; starka sociala band, hög grad av interaktion mellan individer och solidaritet. De sociala banden är relationer mellan de boende vilket gör att man bryr sig om sina grannar och frekvent interaktion skapar och upprätthåller dessa band. Solidariteten byggs upp på denna grund och bildar konsensus gällande vad som anses vara acceptabla beteenden. I socialt organiserade områden med stark granngemenskap agerar man kollektivt på oönskat beteende genom att konfrontera kriminella individer, informera myndigheter eller rapportera till föräldrar om det handlar om ungdomar. Samtidigt minskar benägenheten att begå brott när offret inte längre är anonymt då eventuella gärningsmän utan någon känner. Dessutom tillför det en känslomässig risk i form av ilska från grannar och vänner om de får kännedom om vad du gjort. Teorin kallar detta för informell social kontroll, något som bygger på de tre tidigare nämnda egenskaperna starka sociala band, hög grad av interaktion mellan individer och solidaritet (Kubrin & Wo 2016).

Social disorganisation innebär att ett område saknar förmågan att skapa och upprätthålla sociala band. Det medför även att den skyddsmekanism som den informella kontrollen utgör uteblir. Men vad orsakar denna oförmåga att skapa sociala band? Shaw och McKay identifierar tre primära faktorer som bidrar till just detta; befolkningsmobilitet, heterogenitet och låg socioekonomisk status. De urbana områdena som uppvisade denna problematik var i regel så kallade "zones in transition" med låga hyror och undermålig standard där människor flyttade in tillfälligt i väntan på bättre möjligheter (Sarnecki 2010).

Risken är att det i denna kontext skapas då sammanhållning kring den kanske starkaste gemensamma nämnaren hos de boende; socioekonomisk utsatthet (Shaw & McKay 1969). Det innebär att den förenande faktorn är det som i tidigare kallats för ekonomisk stress (se avsnitt 2.5.1). En karriär inom kriminalitet verkar då mer tilltalande än på andra platser. Det bidrar med möjligheten att kringgå det samhällssystem som är källan till de dåliga livsvillkor individen upplever. Samtidigt erbjuder det en form av tillhörighet i ett heterogent landskap av motstridiga värderingar och normer. Istället för att välja mellan en multitud av nedärvda normer och värderingar konstrueras ett alternativ. Efter en tid etableras det ett separat normsystem som uppmuntrar till kriminaliteten via grupper som redan existerar i området. Ungdomar lockas då av den stabilitet och värderingshomogenitet som detta alternativa samhälle erbjuder (Shaw & McKay 1969).

Situationen kan också förvärras av geografisk närhet mellan grupper med vitt skilda socioekonomisk status. I en stad möter individer ofta andra verkligheter än ens egen genom att människor helt enkelt bor nära varandra. Kontrasterna i dessa möten kan orsaka en känsla av orättvisa och otillräcklighet för de med sämre livsvillkor. Framgång mäts ytligt via de materiella tillhörigheter vi associerar med hög ekonomisk status. Andra mer abstrakta mått på önskvärda mål i livet kräver djupare relationer för att de ska synliggöras och uppskattas. Det gör att vi reducerat samhällsidealet till dyra kläder, bilar, smycken etc. Idealet genomsyrar alla områden i staden, både de av låg och hög socioekonomisk status. Men många ungdomar står utan medel att uppnå detta pressande ideal på laglig väg. Resultatet blir en ökad sannolikhet att göra detta på annat sätt. En sannolikhet som ökar ytterligare om det redan finns etablerad kriminell verksamhet där medlemmar uppvisar de tillgångar som eftertraktas (Shaw & McKay 1969).

En tidig kritik mot denna teori handlade om den förklarade brottsorsakerna bättre än exempelvis Mertons strainteorin. Det fanns inte medel att utföra så detaljerade studier för att testa Shaw och McKays teori på den tid där de först utvecklades. Det blev därför svårt att se dess bidrag då samma aspekter förklarades lika bra med strainteorin. Detta problem har dock till viss del fått svar via studier som ger stöd till att det inte bara är strukturella orsaker per se, exempelvis fattigdom, som orsakar tendenser till högre kriminalitet. Snarare är det den påverkan en kombination av strukturella faktorer kan ha på den sociala organisationen som spelar roll, vilket gör att den bidrar med ett element som strainteorin saknar (Kubrin & Wo 2016).

3. Metod och material

Jag har valt att använda en kvalitativ ansats i uppsatsen för att analysera och synliggöra det empiriska materialets innebörd. Syftet med kvalitativa studier är att de inte bara beskriver handlingar och företeelser utan samtidigt eftersträvar att tolka innebörden bakom dessa handlingar och företeelser. Forskaren försöker förstå hur verkligheten konstrueras och hur fenomen och aktörer påverkar och formar varandra. Undersökningsmetoden lämpar sig för att studera komplexa fenomen genom att analysera underliggande faktorer och hur de samverkar. Målet är att ge en holistisk bild av hur fenomen och företeelser i omvärlden uppstår (Denscombe 2009). Via kvalitativ analys av dokumenterat brottspreventivt arbete ämnar uppsatsen synliggöra underliggande föreställningar i materialet.

3.1 Fallstudie

Jag har valt att utföra en fallstudie där jag som tidigare nämnt avgränsar mig till området Sofielund i Malmö. Syftet med fallstudier är att genom att fokusera på ett specifikt fall möjliggöra en mer djupgående analys av en viss företeelse. Strategin används ofta där forskaren vill förstå faktorer, processer och relationer bakom ett samhällsfenomen. En analys som är svår att göra när studien har en bredare ansats och innefattar stora områden eller hela samhället. Målet är att kunna generalisera resultaten för fallet och applicera det på samhället överlag. Det innebär att studieobjektet bör vara representativt i fler sammanhang än endast för fallet i sig självt (Denscombe 2009).

3.1.1 Kritik fallstudie

Kritiken mot användningen av fallstudier är främst relaterat till generaliserbarheten av resultaten. Exempelvis kommer förhållanden som existerar i en by på landsbygden skilja sig från de som återfinns i ett urbant område. Därför kan det finnas begränsningar i hur väl ett resultat från studier på landsbygden kan förklara samma fenomen i en stad. Studierna är därför inte alltid representativa i andra fall än för det studieobjekt som valts (Denscombe 2009). Det innebär att det brottsförebyggande arbetet i Sofielund kanske inte kan sägas representera brottsförebyggande arbete överlag.

3.2 Dokumentanalys

Dokumentanalys är enligt Denscombe (2009) en effektiv metod vid studier av statlig information, offentliga handlingar och dokument. Den är populär på grund av att material är lättåtkomligt via webbplatser och internet. Av den anledningen är det också en tidseffektiv metod. Ytterligare en fördel är att studieobjektet inte kan påverkas av forskarens närvaro som vid intervjuer eller observationer. (ibid) Dokumentanalys framstod därför som ett lämpligt val i detta fall då brottsförebyggande arbete ofta är väldokumenterat och finns tillgängligt i offentlig information och dokument. I detta fall består materialet av dokument, information och handlingar från Vårdsavdelningen på Stadskontoret i Malmö Stad, Polisen, Malmö Högskola och Fastighetsägare Sofielund.

Dokumentanalys är en form av text och innehållsanalys där syftet är att synliggöra underliggande budskap och det latent innehåll i materialet (Denscombe 2009). Metoden passar väl för uppsatsens ändamål då jag vill undersöka uppfattningarna bakom brottsförebyggande arbete och hur de kan kopplas till kriminologiska teorier, typologier och modeller. Jag ville analysera vilka åtgärder aktörerna väljer att använda och vad de lägger mest vikt vid. Samtidigt är det också av ytterligare intresse att undersöka vilka grundantaganden som döljer sig bakom de metoder de valt.

3.2.1 Kritik dokumentanalys

Ett av problemen med dokumentanalys som metod är att det är lätt att missa information och dokument i urvalsprocessen. En annan kritik mot metoden är materialets tillförlitlighet. Vi vet inte vad författaren har valt att inkludera eller exkludera ur dokumenten.

Dokumentanalys gör också att material är lättillgängligt men det innebär samtidigt att materialet kan ha stora variationer i kvalitet (Denscombe 2009). Rekommendationen av Denscombe (2009) är därför att endast använda material som producerats av myndigheter med auktoritet inom ämnet. Jag har av den anledningen gjort just detta och endast använt källor med expertis inom kriminologi eller information från aktörer som är drivande av projekten.

3.3 Urval och Material

Dokumenterna och informationen är inhämtade via hemsidor och sökmotorer. I ett första steg via google och sedan vidare genom hemsidor av de aktörer som visade sig vara drivande i de brottsförebyggande processerna. Utgångspunkten var till stor del Malmö stads hemsida för att få en övergripande uppfattning av området. Informationen jag fann på hemsidan och i de tillgängliga nedladdningsbara handlingsplanerna hänvisade ofta till andra projekt, aktörer och verksamheter med brottspreventiv relevans. Det rör sig alltså om en form av snöbollsurval där material successivt ackumulerades efter hand (Denscombe 2009). Det material jag valde att använda beskriver brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Initiativen arbetar mot den gemensamma problembild som beskrivs i områdesundersökningen 2012. Studiematerialet är taget från välfärdsavdelningen på Stadskontoret i Malmö Stad, Polisen, Malmö Högskola och Fastighetsägare Sofielund.

Informationen om *Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015* är tagit från den slutrapport som sammanställts av välfärdsavdelningen på stadskontoret. Den redogör för utgångspunkter som är gemensamma för alla utvecklingsområden men också för specifika initiativ i stadsdelarna inklusive Sofielund (Stadskontoret 2015). Rapporten är vald på grund av att det i min urvalsprocess uppfattats som den mest detaljerade och omfattande av det tillgängliga materialet.

Samverkansavtalet Malmö - Trygg och Säker Stad är författat av både Malmö Stad och Polisområde Malmö. Avtalet beskriver de samverkansområden där polis och Malmö stad ska samarbeta (Malmö Stad 2012). Det är inkluderat för att försöka öka inblicken i polisens roll i det brottspreventionen då separat redogörelse för polisens preventiva arbetssätt inte påträffats vid urvalet.

Informationen om arbetet som bedrivs av Fastighetsägare Sofielund är delvis hämtad från deras hemsida. Den andra primära källan är rapporter och uppföljning som utförts av Malmö Högskola i samarbete med föreningen. De två rapporterna som använts är *Kartläggning av den lokala problembilden i norra och södra Sofielund 2014* och *Utvecklingen av brott och otrygghet i norra och södra Sofielund 2017: En effektutvärdering av Fastighetsägare Sofielunds arbete* (Ivert & Kronkvist 2017).

3.3.1 Kritik av urval

Valet av källor har varit problematiskt då information är spridd bland en mängd aktörer i Malmö stad. Det är endast vissa dokument som väljs ut vilket kan bidra till en felaktig bild av ämnet (Denscombe 2009). Exempelvis utför socialtjänsten vissa brottspreventiva åtgärder som tidiga ingripanden mot barn och unga som uppvisar missbruksproblematik eller beteendestörningar. Det sker ofta i samverkan med skolan där problemen identifieras och anmäls till socialtjänsten för att individer ska kunna få vård och stöd. Handlingsplaner som beskriver brottspreventivt arbete är i regel knutet till den författare eller aktör som är källan till informationen. De beskriver arbetet från sitt perspektiv utifrån det arbete aktören själv utför. Att endast välja dokument från polismyndigheten riskerar att osynliggöra andra delar av det brottspreventiva arbetet eftersom det arbete som presenteras troligtvis främst berör polisiära åtgärder. Det kan resultera i en felaktig bild av det brottspreventiva arbetet genom att selektivt exkludera material från vissa parter medan andra inkluderas. Vidare kan informationen i materialet vara partisk på grund av det är vinklat till förmån för det arbete aktörerna bedriver. Samtidigt är min bedömning av vad som bör inkluderas subjektiv.

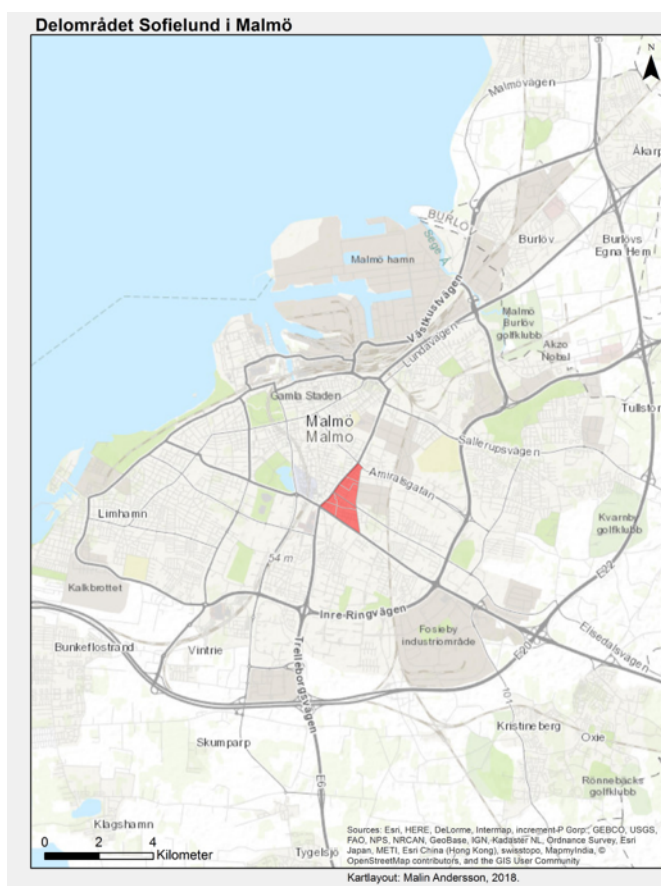
Dokumentanalys är också enligt Denscombe (2009) problematisk då handlingsplaner och dokument inte är tillräckligt detaljrika för att ge en tydlig bild av arbetssättet. *Slutrapporten för Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015* gav exempelvis en relativt ytlig bild av det brottsförebyggande arbetet. Detta trots att det i urvalsprocessen var det som bäst kombinerade ett brett perspektiv och detaljrikedom i relation till enskilda åtgärder. Ytterligare ett problem är att dokument istället kan vara för snäva i sitt perspektiv då de endast beskriver det arbete som berör en av aktörerna, den oftast är källan till informationen. Rapporterna som beskriver Fastighetsägare Sofielunds arbete samt Fastighetsägare Sofielunds egen hemsida är exempel på detta då de endast redogör för föreningens egna verksamhet.

Det har överlag varit svårt att hitta material som kunnat bidra med en övergripande helhetsbild tillsammans med tillräcklig detaljrikedom. Det har resulterat i att min insyn i arbetet har varit begränsad både i bredd och i djup. För att åtgärda denna brist hade det varit troligtvis hjälpt att komplettera dokumentanalysen med exempelvis enkäter eller intervjuer. Antingen genom att kontakta invånare eller aktörer i området.

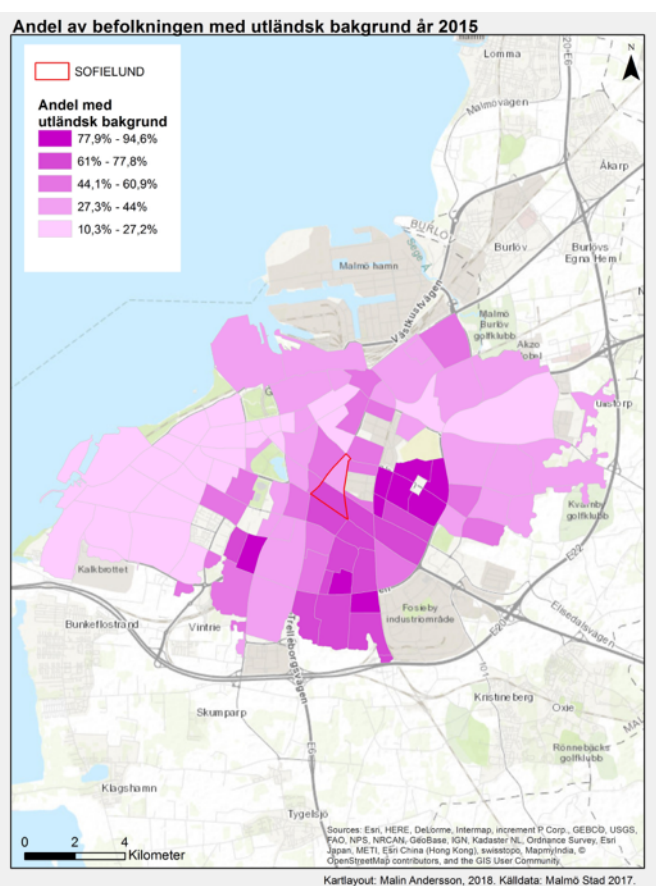
4. Bakgrund och fakta

4.1 Området Sofielund

Norra och Södra Sofielund är två delområden i den tidigare stadsområdet Södra Innerstaden i centrala Malmö (se figur 1). Demografiskt är Sofielund ett heterogent område med sammanlagt ca 8 500 invånare (Ivert & Kronkvist 2014). Området har lång historia av att vara en populär inflyttningsdestination för de som söker sig till staden. I dagsläget är det många studenter och nyanlända som bosätter sig i området (Malmö stad 2011). Sofielund har därför en relativt hög andel utlandsfödda jämfört med många delar av Malmö, särskilt i Södra Sofielund (se figur 2).

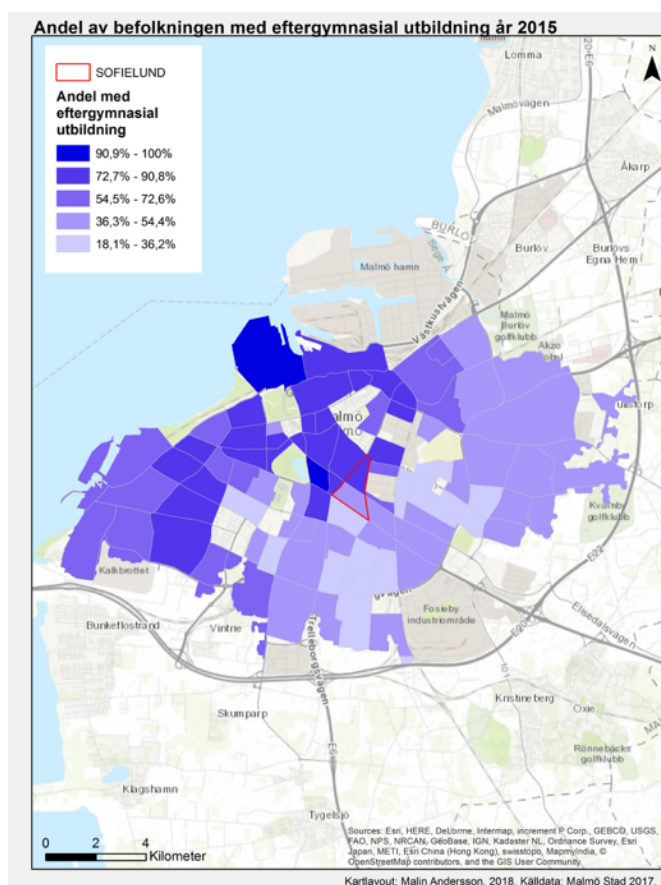

Figur 1. Karta över delområdet Sofielund i Malmö. Kartlayout: Malin Andersson 2018. (för större version se bilaga 9.1)

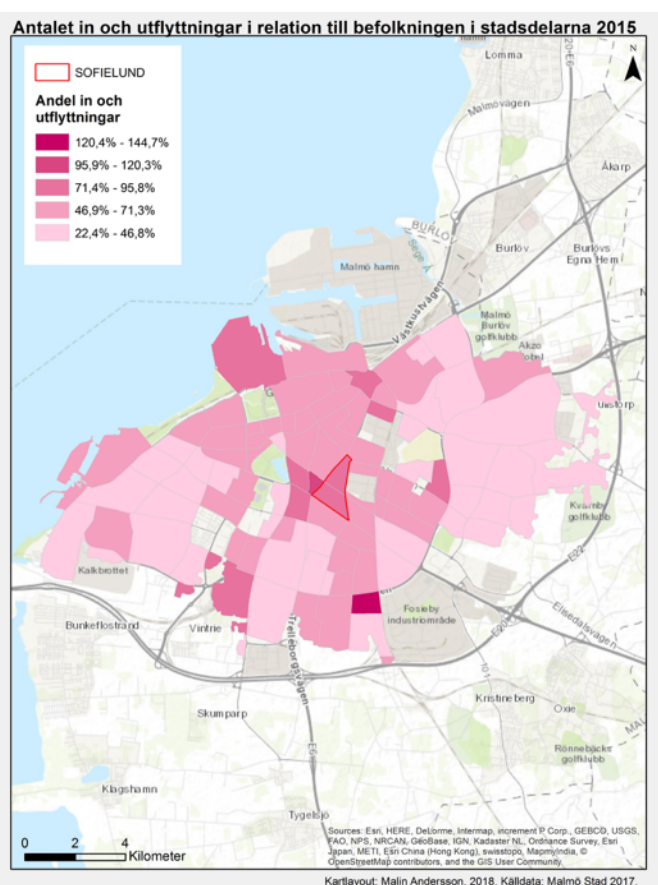

Figur 2. Karta över andel av befolkningen med utländsk bakgrund i Malmö 2015. Kartlayout Malin Andersson. Källdata: Malmö Stad 2017. (för större version se bilaga 9.2)

De två delområdena har vissa skillnader där Södra Sofielund har färre med eftergymnasial utbildning än Norra Sofielund (se figur 3). Av den anledningen har den norra delen av området fler med eftergymnasial utbildning än genomsnittet i Malmö (Ivert & Kronkvist 2014). Sofielund har också hög befolkningsmobilitet i relation till andra delar av Malmö stad. Antal in och utflyttningar i stadsområdet motsvarar över 70% av antalet invånare i området (se figur4).

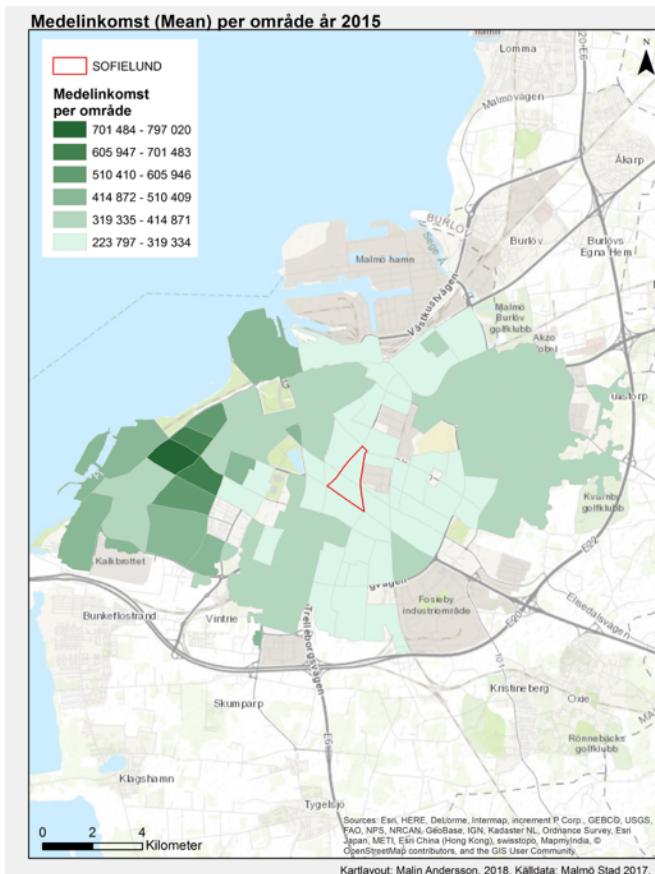

Figur 3. Karta över andel av befolkningen med eftergymnasial utbildning i Malmö per område 2015. Kartlayout Malin Andersson 2018. Källdata: Malmö Stad 2017. (för större version se bilaga 9.3)

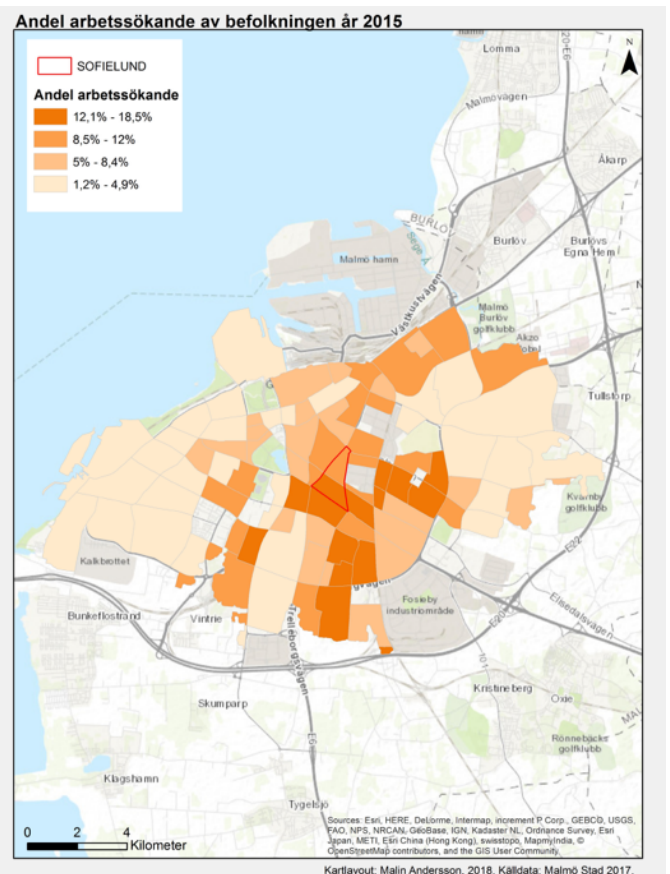

Figur 4. Karta över antal in och utflyttningar i relation till befolkningar i stadsdelarna 2015. Kartlayout Malin Andersson 2018. Källdata: Malmö Stad 2017. (för större version se bilaga 9.4)

Området har låg medelinkomst jämfört med genomsnittet i Malmö stad. År 2015 var medelinkomsten i Sofielund 266 374kr där motsvarande för hela Malmö var 344 521kr (Malmö Stad 2017). Stadsområdet tillhör de områden i Malmö med lägre medelinkomst vilka primärt är belägna i stadens sydöstra del (se figur 5). Arbetslösheten i Sofielund är också hög relativt till andra delar av Malmö där Södra Sofielund utmärker sig särskilt då arbetslösheten överstiger 12% (se figur 6).

Figur 5. Karta över medelinkomst (Mean) per stadsdel i Malmö 2016. Kartlayout Malin Andersson. Källdata: Malmö Stad 2017. (för större version se bilaga 9.5)

Figur 6. Karta över andel arbetssökande per stadsdel i Malmö 2016. Kartlayout Malin Andersson. Källdata: Malmö Stad 2017. (för större version se bilaga 9.6)

4.2 Områdesundersökningen 2012: Lokala problem, brott och trygghet

Den trygghetsundersökning som genomfördes 2012 visade att boende i Sofielund upplevde en hög andel otrygghet och ordningsstörningar jämfört med andra delar av Malmö stad. Undersökningen fokuserade huvudområdena; trivsel, social sammanhållning och informell social kontroll, förtroende för lokala myndigheter, lokala problem, otrygghet, oro och upplevd risk för brott och utsatthet för brott. Undersökningen mäter den upplevda otryggheten framförallt via frågor som fokuserar på rädslan att utsättas för brott eller andra företeelser som associeras med brott (Ivert et al 2012).

I studien undersöktes också till stor del på det som brister i den sociala kontrollen. I slutrapporten definieras social kontroll som gemensamma normer och regler hos de boende där det finns en förväntan att man tillsammans ingriper när dessa bryts. Undersökningen visade att Sofielund har förhållandevis låg social kontroll i jämförelse med resten av Malmö (Ivert & Kronkvist 2014).

4.3 Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015

Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö startade 2010 efter beslut från kommunstyrelsen. Initiativet inkluderade ett flertal utvalda områden vilka kategoriseras som särskilt problematiska; Herrgården, Holma/Kroksbäck, Södra Sofielund/Seved, Lindängen och Segevång. Målsättningen för områdesprogrammet var att förbättra tryggheten, höja levnadsvillkoren och skapa fler arbetstillfällen i de områden i Malmö där välfärden brister. (Stadskontoret 2015).

I områdesprogrammet understryks tre inriktningar med fokus på boende, lärande och jobb. Trygghet och trygghetsskapande har varit centralt i initiativet. Åtgärder har riktats mot förbättringar i infrastruktur och fysisk miljö men också sociala aspekter som utbildning, arbetstillfällen, boende etc. Programmet poängterar även vikten av en demokratisering av förändrings- och beslutsprocesser där medborgare och övriga aktörer ska ha möjlighet att påverka utvecklingen. Områdesprogrammen har drivits tvärsektionellt vilket innebär att olika myndigheter, avdelningar, förvaltningar, kommunförbund, föreningar och privata verksamheter har samarbetat för att genomföra projektet. För experis och utvärdering av arbetet har man också använt sig av hjälp från Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm och Malmö högskola. Det har alltså rört sig om en omfattande samordning för att kunna angripa problematik gällande otrygghet och brottslighet på ett så effektivt sätt som möjligt (Stadskontoret 2015).

4.4 Samverkansavtalet Malmö Trygg och Säker Stad 2012

Samverkansavtalet är en överenskommelse mellan Malmö Stad och Polisområdet Malmö som skapats i samband med Områdetsprogrammet. Avtalet redogör för sex samverkansområden: 1. Unga i riskzon och unga kriminella; 2. Våld i nära relationer; 3. Organiserad brottslighet och kriminella nätverk; 4. Stöd till brottsutsatta; 5. Drogförebyggande insatser; samt 6. Trygghetsskapande åtgärder i offentlig miljö och trafiken. Avtalet är upprättat då man anser att brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete måste angripas från ett flertal perspektiv. De understryker hur kommunen, skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamheter ofta är inblandade på olika sätt i det förebyggande arbetet. Avtalet beskriver hur det trygghetsskapande arbetet är ett brett samhällsuppdrag där brottsprevention ingår men att det är polismyndigheten som främst ansvarar för det brottspreventiva arbetet (Malmö Stad 2012).

4.5 Fastighetsägare Sofielund (BIDs Sofielund)

BID, eller Business Improvement District model, är ett amerikanskt koncept med rötter i 1930 talets San Francisco. Den generella definitionen är att det rör sig om en organisation styrd av privata aktörer som agerar för att komplettera offentlig service med mål att öka attraktionskraften i ett begränsat geografiskt område. Ofta ett kvarter i en storstad. Detta sker via utvärdering av lokala företag, fastighets och landägare. Denna ökade attraktionskraft ska sedan leda till höjda fastighetsvärden och växande ekonomisk omsättning i området (Hoyt & Gopal-Agge 2007).

BID Sofielund eller Fastighetsägare Sofielund är en ideell förening grundad 2014. Projektet har politiskt stöd och stöds av Malmö stad som gärna ser att det utvecklas. Initiativet finansieras utefter den modell som tidigare nämnts, via medlems - och serviceavgifter, men får också stöd från Malmö stad som hjälper till med övergripande kostnader och finansiering av verksamhetsledare (Fastighetsägarna Stockholm 2017).

Fastighetsägare Sofielund har justerat BID till att betyda Boende, Integration och Delaktighet istället för den traditionella betydelsen. De som tillåts vara medlemmar är alla som äger fastigheter i området oavsett om det rör sig om lokaler, hyreshus eller bostadsrättsföreningar. Undantag är lokala byalag, företag och verksamheter vilka också kan accepteras som medlemmar (Fastighetsägarna Sofielund u.å. A.).

I föreningens stadgar finns det sju fokusområden som benämns som särskilt viktiga: 1. Tryggt och säkert; 2. Rent och snyggt; 3. Trafik och tillgänglighet; 4. Stadsmiljö; 5. Hållbar utveckling - ekologiskt, socialt och kulturellt; 6. Medlemsnytta; samt 7. Kommunikation. På grund av Sofielunds problembild, vilken är förknippad med hög kriminalitet, har arbetet främst berört trygghet. Detta förknippas med punkt 1 men även punkt 2, då renhållning anses ha positiv effekt på upplevt trygghet. (Fastighetsägarna Sofielund u.å. B).

Fastighetsägare Sofielund har kontinuerlig uppföljning av arbetet och har därför ett aktivt samarbete med Malmö Högskola. Det har resulterat i två forskningsrapporter som beskriver Sofielunds problembild och utvecklingen av föreningens arbete. Rapporterna är: *Kartläggning av den lokala problembilden i norra och södra Sofielund: Ett kunskapsunderlag för ökad trygghet och minskad brottslighet 2014* och *Utvecklingen av brott och otrygghet i norra och södra Sofielund: En effektutvärdering av Fastighetsägare Sofielunds arbete 2017* (Ivert & Kronkvist 2017).

5. Analys

5.1 Brottsförebyggande eller trygghetsskapande?

I detta avsnitt analyseras hur *Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö*, samverkansavtalet *Malmö Trygg och Säker Stad* och Fastighetsägare Sofielund framställer sitt arbete i relation till brottsprevention. Både via hur ofta brottsprevention och närliggande begrepp används samt hur väl ämnet diskuteras och knyts till olika delar av arbetet.

Slutrapporten för Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015 nämner sällan brottslighet och kriminalitet. Begreppen brottsförebyggande eller brottspreventivt förekommer inte över huvud taget. Istället nämns brott ett fåtal gånger. Främst som antingen en orsak eller konsekvens av otrygghet i boendemiljön. Ett mer välanvänt begrepp i projektet är trygghet eller trygghetsskapande arbete (Stadskontoret 2015).

Slutrapporten etablerar tidigt att kriminalitet påverkar den upplevda tryggheten negativt i det avsnitt som avhandlar boendemiljön. De hänvisar också kort till "kunskapsallianser" som "ska bekämpa brott" (Stadskontoret 2015: 18). De förklarar dock inte vilka som ingår i allianserna men gissningsvis hänvisar det till samverkansavtalet *Malmö Trygg och Säker stad*. I sammanfattningen av Sofielund i slutrapporten för områdesprogrammet beskrivs kriminalitet som en stor del av stadsområdets problembild. Åtgärderna för att motverka problematiken med brottsligheten i Sofielund inkluderas bland de initiativ listas som en del av områdesprogrammet. Brottsprevention förefaller därför vara en underförstådd del av det trygghetsskapande arbetet men frågan avhandlas aldrig direkt.

Otydligheten i slutrapporten i relation till brottsprevention överensstämmer med den problematik som diskuterades i teoriavsnittet 2.1. Ingrid Sahlin (2000) understryker hur socioekonomiska åtgärder med brottsförebyggande effekt inte alltid kategoriseras som brottspreventiva. Det förklarar varför det inte förekommer någon tydlig koppling till brottsprevention då områdesprogrammet till största delen består av socioekonomiska åtgärder som riktar sig mot brister i välfärden.

Samverkansavtalet mellan Malmö stad och Polisområde Malmö (2012) anger att det är polisen som primärt ansvarar för det brottspreventiva arbetet. Det ger viss vidare förklaring till varför områdesprogrammet inte tydligt avhandlar brottsprevention.

Trygghetsarbetet anses vara ett mer omfattande uppdrag där brottsprevention ingår. Vilket som tidigare nämnt sannolikt är samma utgångspunkt som områdesprogrammet har. Det brottsförebyggande arbetet definieras som att minska den faktiska utsattheten för brott. Det sker dock ingen vidareutveckling av vad polisens arbete med att minska den faktiska utsattheten innebär.

Avtalet presenterar ett antal fokusområden som polis och Malmö stad ska samverka kring. Men i beskrivningen drivs de förebyggande elementen ändå av andra myndigheter än polisen. Framförallt när det gäller ingripanden tidigt i utvecklingen av riskbeteenden hos unga. Exempelvis vill de upptäcka riskbeteenden tidigt hos barn med hjälp av skola och socialtjänst (Malmö Stad 2012). I Sofielund nämns polisens arbete endast i relation till ökad polisen närvaro och kameraövervakning (Stadskontoret 2015. Ivert & Kronkvist 2017). Polisens arbete förefaller därför vara repressivt och arbeta med avskräckning mer än mot socioekonomiska brottsorsaker. Då avtalet inte beskriver polisens roll i samverkansområdena blir det svårt att veta vad övrigt polisiärt arbete består av. Det enda som förefaller vara tydligt är att polisens inblandning gör att arbetet, vad det nu är, kategoriseras som brottspreventivt.

Framställningen av brottspreventionen i avtalet går att knyta tillbaka till Sahlins påståenden i avsnitt 2.1. Användningen av begreppet brottspreventivt i avtalet grupperar proaktiva och reaktiva metoder tillsammans. Både proaktiva metoder som stöd till ungdomar i riskzoner och reaktiva åtgärder i form av straff och lagföring inkluderas i det brottsförebyggande arbetet. Det stämmer med hur Sahlin (2000) beskriver att begreppet har breddats och nu inkluderar fler former av åtgärder än proaktivt förebyggande arbete.

Hur avtalet knyter brottsprevention till polisen och sedan underlåter att tydligt koppla polisen till de proaktiva åtgärderna kan antyda ytterligare en skiftning i brottspreventionens betydelse. Polisens arbete tycks som tidigare nämnt vara primärt repressivt och reaktivt. Risken blir då att man främst kopplar brottsprevention till dessa repressiva åtgärder då det som framkommer tydligast är: 1. Polisen ansvarar för brottspreventionen och 2. Polisen utför brottsbekämpning i form av straff och lagföring. Det ger sken av att brottsprevention blir alltmer synonymt med polisarbete istället för att knytas till proaktiva åtgärder.

Fastighetsägare Sofielund använder begreppen otrygghet och brottslighet ihop men föreningen tar specifikt upp brott i relation till de trygghetsskapande åtgärder de genomför. Att målet inriktar sig mot kriminalitet är tydligast i den övergripande beskrivningen av fokusområdet Tryggt och Säkert (Fastighetsägare Sofielund u.å. C). Brott

nämns också genomgående i enskilda beskrivningar av de åtgärder som tillhör kategorin. Exempelvis gällande installation av kameraövervakning, belysning, trygghetsvandringar etc (Fastighetsägare Sofielund 2016A, 2017A). Åtgärderna domineras av ändringar i den fysiska miljön och utökad samverkan mellan föreningen och polisen.

Fokusområdet Rent och Snyggt knyts till trygghet men inte riktigt till brottslighet på samma sätt (Fastighetsägare Sofielund u.å. D). Men vid sökning på deras hemsida återfinns åtgärder för renhållning i sökresultaten. Det antyder att föreningen knyter samman även detta fokusområde med kriminalitet. Vidare beskriver de att "fysisk och social ordning både teoretiskt och empiriskt visat sig vara en viktig förklaring till lokala variationer i upplevd otrygghet och brottslighet" i den utvärdering föreningen gjort i samarbete med Malmö Högskola (Ivert & Kronkvist 2017: 30).

Fastighetsägarna Sofielund är både tydliga i sina åtgärder och i sitt brottspreventiva syfte, men arbetar främst med områdets fysiska och sociala ordning vilka går att koppla till situationell teori (Sahlin 2000). Som tidigare nämnt i avsnitt 2.1 tenderar åtgärder med anknytning till situationella teorier att kategoriseras som brottspreventiva i högre grad. Detta stämmer väl med intrycket av föreningens arbete. Samarbetet med polisen gör också att arbetet får ytterligare brottspreventiv prägel. Det liknar det som tidigare diskuterats i relation till samverkansavtalet, polisens inblandning gör att arbetet legitimeras som mer brottsförebyggande.

Det förefaller finnas skillnader inom brottsförebyggande arbete i hur det framställs i relation till brottsprevention. I *Slutrapporten för Områdesprogramet för ett socialt hållbart Malmö* verkar de delvis ha valt att ersätta begreppet brottspreventivt med trygghetsskapande. Det brottsförebyggande syftet är outtalat eller endast vagt hänvisat till i diskussion av boendemiljön. I kontrast är *Samverkansavtalet Malmö Trygg och Säker Stad* uttryckligen brottspreventivt. Främst på grund av att polisen är inblandad. Avtalet tenderar också att likställa brottspreventionen med polisiärt arbete. På grund av bristande detaljer gällande arbetssättet riskerar det att associeras med främst repressiva åtgärder. Fastighetsägare Sofielund har också ett explicit brottspreventivt fokus. Men deras arbete inkluderar väldigt specifika åtgärder där det domineras av förändringar i den fysiska miljön och polisiära samarbeten (Fastighetsägare Sofielund 2016A, 2017A, 2017B, 2017C, 2017D). Det framträder ett mönster där den brottspreventiva anknytningen blir starkare i relation till metoder som berör antingen fysisk ordning och polis men svagare i relation till socioekonomiska åtgärder.

5.2 Områdesprogrammet för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015

Avsnitten 5.2.1 till 5.2.4 utforskar om det finns koppling mellan kriminologiska teorier och modeller och det arbete som beskrivs i *Slutrapporten för Områdesprogrammet för ett socialt hållbart Malmö*. Avsnittet delas upp i fyra delar bestående av en övergripande introduktion och efterföljande rubriker som motsvarar de tre huvudspåren Boende, Jobb och Lärande i områdesprogrammet.

5.2.1 Övergripande Introduktion

Alla de tre fokusområden som *Områdesprogrammet för ett socialt hållbart Malmö* anger i sin målsättning motsvarar socioekonomiska strukturer i samhället. Boende är knutet till bostadsmarknad samt boendemiljö, jobb till arbetsmarknaden och lärande till skolsystemet. Utvecklingsområdena som programmet belyser är brister i dessa system. Enligt Sahlin (2000) tillhör välfärdssatsningar med syfte att åtgärda sådana brister struktur- och miljömodellen. Samtidigt kan den omfattande tvärsektionella samordningen av verksamheter anses tillhöra Sahlins modell effektivisering av institutioner. Distinktionen kan vara svår att göra då förbättringar på strukturell nivå antingen kan åsyfta att kontrollera befolkningen eller för att främja välfärden (Sahlin 2000). Arbetssättet och intentionen måste framgå på ett eller annat sätt för att kunna särskilja de två modellerna. I områdesprogrammets fall är det inte alltid att det finns tillräckligt med detaljer för att kunna göra en klar bedömning, vilket kommer belysas i avsnitt 5.2.3.

Välfärdssatsningar kan knytas till Robert Mertons strainteorin då de förbättrar förutsättningarna för individer att nå ekonomisk framgång. Stainteorin belyser primärt ekonomisk stress som en orsaksfaktor bakom brott (Sarnecki 2010). Det betyder att risken för kriminellt beteende sannolikt kan reduceras genom att förebygga att ekonomiska svårigheter uppstår. Ett sätt att göra detta är att ge individer en fullgod utbildning. I skolan kan individen bygga en god grund för ett kommande arbetsliv. Det bidrar till att öka chanserna för framtida ekonomisk stabilitet vilket minskar risken för kriminalitet enligt teorin.

I relation till de tre huvudspåren Lärande, Boende och Jobb finns det ett genomgående tema av ojämlikhet. Diskussionen i områdesprogrammet tar avstamp i den

segregeringsproblematik som existerar i Malmö. De konstaterar att staden är segregerad både socioekonomiskt, åldersmässigt, utbildningsmässigt och etniskt.

Den kopplas sedan till stadens utformning, olikheter i kvalitet på utbildning samt barns individuella förutsättningar och bristande tillgänglighet till arbetstillfällen. De vill därför försöka minska de konsekvenser segregationen får för de som bor i resurssvaga områden. De vill på så sätt skapa en jämlik grund för hela Malmö genom att lyfta de områden som halkat efter (Stadskontoret 2015).

Ojämligheten går att koppla till både strainteorin och teorin om social desorganisation. Utifrån strainteorin kan ojämlikhet betraktas som källan till både ekonomisk och social stress. Det är skillnaderna i samhället som skapar motsättningarna mellan det teorin kallar för mål och medel. Idealet för vad individer bör uppnå i samhället bestäms utifrån livsstandarden hos medel- och överklassen (Sarnecki 2010). En livsstandard som är ofta är ett resultat av de förmånliga förutsättningar de upplevt. De underprivilegerade har svårt att nå dessa ideal då de har sämre förutsättningar. Det följer att kontrasten mellan mål och medel kommer att öka om skillnaderna i förutsättningarna för dessa grupper växer. I praktiken innebär det att ökade klassklyftor i samhället riskerar att producera en hög grad av ekonomisk stress och därmed resultera i ökad kriminalitet.

Social desorganisationsteori tillför en geografisk komponent till ovan resonemang. Teorin belyser hur ekonomisk stress kan öka om individer konstant konfronteras med skillnaden i deras levnadsstandard och det ideal de inte kan uppnå (Shaw & McKay 1969). Frustrationen kan öka om individer kan gå fem minuter från det nedgångna hemkvarters synliga fattigdom rakt in i grannkvarters uppenbara välstånd i form av välklippta häckar och dyra bilar. Segregationen i Malmö genererar därför sannolikt en hög grad av ekonomisk stress på grund av kontrasterna mellan stadsdelarna. Åtgärder som ämnar reducera effekterna av segregationen kan därför betraktas som försök att minska ekonomisk stress. Något områdesprogrammet försöker göra via bland annat förbättringar i tillgängligheten och avlägsnandet av fysiska barriärer vilket diskuteras vidare i följande avsnitt.

5.2.2 Boende

De strukturinriktade insatserna i boendemiljön är kopplade till tillgänglighet och trygghet. Brister i tillgängligheten knyts till flertal fysiska barriärer som hindrar rörelse både i och mellan områden. Områdesprogrammet påtalar vidare att tryggheten också kan påverka tillgängligheten då handlingsutrymmet begränsas. Otrygghet kan göra så att individer undviker att röra sig på vissa platser eller under vissa tider. Detta får konsekvenser för de boendes tillgång till arbetsmarknad, samhälleliga resurser, service och verksamheter. I relation till arbetsmöjligheter kan det innebära att individer väljer bort arbeten som innebär nattskift där de måste röra sig genom området sent på kvällarna eller tidigt på mornarna. I Sofielund har den upplevda otryggheten också påverkat service då postbolag vägrat att dela ut paket och brev på vissa gator på grund av rånrisken (Fastighetsägare Sofielund 2017E). I slutrapporten för områdesprogrammet understryks hur detta i sin tur kan ha negativ effekt på hälsa och ekonomiska förutsättningar. Områdesprogrammet inkluderar därför åtgärder för att skapa fler övergångsställen, gångstråk och cykelvägar för att förbättra tillgängligheten samt öka tryggheten vilket kommer diskuteras mer senare i detta avsnitt (Stadskontoret 2015).

I Sofielund har de försökt kringgå problemet med tillgängligheten genom att samhälleliga resurser använder lokala mötesplatser för att nå ut till de boende. Mötesplats Seved på torget i kvarteret Seved är en kontaktyta för att boende kunna prata med myndigheter och organisationer. Vidare är mötesplatsen till för en mängd olika verksamheter inkluderat de som inriktar sig mot individer som söker hjälp att överbrygga personliga hinder eller förutsättningar. Det kan röra sig om exempelvis vård eller språkstöd (Stadskontoret 2015).

Då mötesplatsen bidrar till mer tillgängliga resurser för de boende överlag kan det kategoriseras som form av struktur och miljöinsats. Men det kan samtidigt inkluderas i socialisationsmodellen då mötesplatsen bidrar med individinriktat stöd för de som söker specifika resurser inom vård, hjälp för arbetssökande, fritidsverksamheter etc. Mötesplatsen främjar också medborgardialog vilket enligt Sahlin (2000) är en vanlig metod i socialiseringsmodellen. Det går att se likheter med strainteorin då Mötesplats Seved kompenserar för de bristande förutsättningar som finns i Sofielund. Det kan betraktas som ett försök att reducera skillnader vilket teoretiskt innebär att socioekonomisk stress motverkas och därmed kriminalitet till viss mån.

Ett tydligt fokus i Områdesprogrammet är insatser mot att främja tryggheten genom en förändringar i närmiljön, bättre belysning, höjd bostadsstandard, mötesplatser och grönområden. I Sofielund är den kontroll av fastigheter, bostäder och boendestandarden som utförs av regelbundet av miljöförvaltningen ett exempel på metoderna (Stadskontoret 2015).

Trygga miljöer, speciellt i relation till barn och unga, nämns särskilt av Sahlin (2000) som ett exempel på en förutsättning med brottsförebyggande effekt. Det anses bidra till en god uppväxtmiljö vilket motverkar beteendeavvikelse senare i livet. Det kan dock också beroende på åtgärd röra sig om kontrollmetoder. Ordning är ett centralt tema i kontrollmodellen. Det förekommer ofta åtgärder som inriktar sig mot ökad upptäcktsrisk och renhållning vilket stämmer väl med beskrivningen i områdesprogrammet. Miljöförvaltningens utökade ansvar av uppsökande tillsyn av boendemiljön bär också likheter med Sahlins beskrivning av effektivisering av institutioner. De har gett myndigheten större befogenheter att ingripa för att bibehålla ordning vilket är centralt i modellen. Tillsynsarbetet kan också potentiellt upplevas som inkräktande av de boende. Teoretiskt kan detta stämma med den kritik som ofta förekommer mot modellen då den kan ingripa alltför mycket i individens privatliv (Sahlin 2000).

Trygghetsarbetet i den fysiska miljön påminner starkt om de egenskaper som återfinns hos metoder som tillhör den situationella teoribildningen. De går att se gemensamma drag med rational choice och rutinaktivitetsteorin då åtgärderna ämnar öka upptäcktsrisken men framför allt liknar metoderna de som återfinns i broken windows modellen. Kärnan i broken windows är att oordning leder till mer oordning. Hur området sköts reflekterar vad som tillåts i ett område i form av nedskräpning, ordningsstörningar och skadegörelse. För att undvika att oönskade beteenden eskalerar ska ordning återställas så snabbt som möjligt (Sahlin 2000.) Baserat på de åtgärder som beskrivs i slutrapporten tycks områdesprogrammet dela denna uppfattning.

I den fortsatta redogörelsen för trygghetsarbetet i områdesprogrammet framställs förbättring av den sociala kontrollen som en central del i arbetet. De understryker hur stark social kontroll förbättrar de boendes förmåga att ingripa vid regelbrott. Enligt områdesprogrammet är detta nödvändigt för att förbättra trygghetsupplevelsen och reducera brottslighet. De vill därför genom utformandet av boende och närmiljön skapa både naturliga och formella mötesplatser för att uppmuntra möten och integrering mellan

de boende. Mötesplatserna ska sedan främja den gemenskap som är en nyckelpunkt i den sociala kontrollen (Stadskontoret 2015).

Social kontroll enligt Sahlin (2000) är en form av av bestraffnings och övervakningsmekanism som tillhör kontrollmodellen. Det kan bli en förlängning av den formella kontrollen där man de boende självreglerar normöverträdelser. Social kontroll är också centralt i social desorganisationsteori. Områdesprogrammets definition av begreppet och beskrivning av hur social kontroll kan förebygga beteendeavvikelse stämmer väl med teorin (Shaw & McKay 1969). Det som saknas är reflektion kring det Shaw & McKay betraktar som orsaker till den dåliga gemenskapen i ett område; heterogenitet, befolkningsmobilitet och låg ekonomisk status.

I bakgrundsavsnittet 4.1 presenteras ett flertal av de förhållanden som finns i Sofielund. Kartorna i avsnittet visar hur området har över 60% med utländsk bakgrund i den södra delen (bilaga 9.2), låg medelinkomst (bilaga 9.3), hög arbetslöshet (bilaga 9.4) samt att antalet in och utflyttningar motsvarar över 70% av befolkningen inom området (bilaga 9.5). Sofielund framstår därför som ett praktexempel på den negativa effekt som heterogenitet, befolkningsmobilitet och låg ekonomisk status kan ha på den sociala kontrollen enligt Shaw & McKay (1969). Sofielund uppfyller alltså alla dessa problematiska krav men områdesprogrammet kopplar aldrig detta till den sociala kontrollen trots att problembilden stämmer väl överens med teorins kriterier. Utefter teorin bör åtgärder riktas mot att försöka åtgärda de tre orsaksförklaringarna för att stärka den sociala kontrollen. Men det enda som eventuellt kan betraktas som en åtgärd i enighet med teorin är att de försöker främja integrering via mötesplatser. Teoretiskt kan detta motverka den barriär heterogenitet kan utgöra för relationsskapandet mellan individer.

5.2.3 Jobb

Under fokusområdet Jobb belyser områdesprogrammet främst strukturella faktorer för den låga sysselsättningsgraden och de lägre inkomstnivåerna. De understryker orsaker som brister i skolsystem, arbetsmarknad samt inkomst- och skattepolitik (Stadskontoret 2015). Bristande tillgänglighet begränsar de boendes tillgång till arbeten ytterligare och är en dålig förutsättning för att företag ska vilja etablera sig lokalt. Vilket gör detta att arbetstillfällena blir färre inom området. Individer kan också hindras från att nå arbetstillfällen utanför området på grund av att det är svårare ta sig till andra delar av staden. Samtidigt gör otryggheten att stadsområdet blir oattraktiv för verksamheter på grund av rädsla att bli utsatta för hot eller skadegörelse.

Som tidigare nämnt härleder områdesprogrammet de ekonomiska problemen till strukturella faktorer som brister i skolsystem, arbetsmarknad och inkomst- och skattepolitik. Den främsta åtgärden som riktar sig mot de strukturella bristerna som påverkar ekonomiska förutsättningar är den omstrukturering av skolsystemet som beskrivs i avsnitt 5.2.4. Resterande åtgärder bär snarare likheter med Sahlins socialiseringsmodell. Områdesprogrammet försökt göra arbetsrelaterad hjälp mer tillgängligt genom att myndigheter arbetar uppsökande och verkar på lokala mötesplatser.

Exempel är de arbetsrelaterade resurser som vistas på Mötesplats Seved. För att samordna arbetet har det upprättats ett samverkansavtal mellan Försäkringskassan, JobbMalmö och Arbetsförmedlingen (AF) Bryggan. AF Bryggan finns därför regelbundet i Sofielund för att bidra med stöd i arbetssökandet (Stadskontoret 2015). Syftet är att främja integrering på arbetsmarknaden. Vilket stämmer med socialiseringsmodellen där åtgärder fokuserar på integrering och rehabilitering riktade mot individer som frivilligt eftersöker hjälp (Sahlin 2000). Åtgärder som AF bryggan går också att knyta till strainteorin då ökade arbetsmöjligheter kan reducera den upplevda ekonomiska stressen. Genom att kompensera för de dåliga inkomstrelaterade förutsättningarna som hindrar individer från att nå ut på arbetsmarknaden får initiativet utjämnande effekt. Det är möjligt att förbättrad tillgång till resurserna kan resultera i en minskning av ekonomisk stress vilket i sin tur reducerar risken för kriminalitet.

Ytterligare en mål i områdesprogrammet är att försöka minska antal individer som får försörjningsstöd. För att undvika att individer hamnar i långvariga perioder av ekonomiskt bistånd har man arbetat för att effektivisera socialtjänsten. Främst genom att

utöka personalstyrkan. Syftet är att underlätta arbetsbördan för enskilda handläggare med färre ärenden och därmed mer tid att arbeta med enskilda och utsatta hushåll. Resultatet har lett till en minskning av beviljade försörjningsstöd vilket anses vara en positiv utveckling enligt områdesprogrammet. Det framgår dock inte vad som är den exakta orsaken bakom minskningen av beviljandet av försörjningsstöd. Visserligen kan den ökade personalstyrkan på socialförvaltningen innebära att man får mer tid att jobba djupgående, etablera bättre relationer och mer framgångsrikt planera vägen till självförsörjning. Men en statistisk minskning kan lika gärna innebära att kraven helt enkelt blivit hårdare eller att socialförvaltningen granskar individers privatliv allt mer för att rättfärdiga att försörjningsstödet uteblir.

Utvecklingen inom socialtjänsten bär likheter med Sahlins (2000) effektiviseringsmodell då man utökar myndighetens förmåga att utöva kontroll. Men om det rör sig om att bidra med mer omfattande stöd för att hitta ett fungerande arbete kan det istället ses som en socialisationsmetod. Områdesprogrammet ger dock inte en tillräckligt utförlig beskrivning av arbetssättet för att det ska gå att se intentionen bakom initiativet. Det gör att det är svårt att klassificera förändringarna inom socialtjänsten i relation till Sahlins typologier.

Ett projekt som är mer utförligt beskrivet är *Hela Familjen Seved* i Sofielund som arbetar för att familjer ska bli självförsörjande. Projektet arbetar med få ärenden per handläggare, djupintervjuer för att kartlägga underliggande orsaker till försörjningshinder och att främja kontakt mellan myndigheter och familjer. Syftet är att identifiera barriärer för familjernas integrering på arbetsmarknaden. (Stadskontoret 2015) *Hela familjen Seveds* arbetssätt stämmer väl överens med Sahlins (2000) socialisationsmodell då deltagande är frivilligt och åsyftar att integrera människor in i arbetslivet. Åter igen går det också att knyta till strainteorin då arbetet försöker reducera ekonomisk stress genom att undanröja hinder som står i vägen för bättre ekonomiska förutsättningar som t.ex sjukdom, språksvårigheter, psykisk ohälsa etc.

Det framgår av områdesprogrammet att problembilden i Sofielund vilar tungt på ekonomiska svårigheter. Områdesprogrammet kommenterar också kort att Malmö är speciellt på grund av den geografiska närheten mellan de resursstarka och resurssvaga områdena. Områdesprogrammet kopplar dock varken den ekonomiska problematiken eller kontrasterna mellan geografiskt närliggande områden till kriminalitet. Trots att både strainteori och social desorganisationsteori understryker den signifikans skillnader i

ekonomiska förutsättningar har för förekomsten av kriminalitet (Sarnecki 2010). Alla metoder som kan reducera ekonomiska skillnader och förbättra individers ekonomiska situation har potential att minska ekonomisk stress. Det följer att samtliga åtgärder som delar detta syfte i områdesprogrammet kan relateras till strainteorin. Konceptet ekonomisk stress hade varit användbart i den ekonomiska diskussionen. Det enda närliggande som nämns är ojämlikhet och segregation men dess konsekvenser och koppling till kriminalitet uteblir (Stadskontoret 2015).

5.2.4 Lärande

Åtgärderna inom skola och lärande är riktade mot skolsystemet i Malmö där man vill arbeta för en bättre måluppfyllelse i relation till betyg, likvärdighet i form av stöd till barn med olika behov och hög undervisningskvalitet. Områdesprogrammet beskriver hur skolan har en utjämnande effekt för barn och unga som kommer från olika socioekonomiska bakgrunder. Efter en undersökning av Skolinspektionen 2010-2011 framkom det avgörande brister i måluppfyllelse, kvalitet och likvärdighet där olika områden uppvisade avsevärda skillnader i betygsnivåer och förmåga att tillfredsställa elevernas behov. Resultatet av undersökningen var startskottet för en omfattande omorganisation av skolsystemets styrning (Stadskontoret 2015).

Det har skett en utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet i form av noggrannare kontinuerlig uppföljning av verksamheten. Vidare har resursfördelningen gällande ekonomiskt bistånd justerats för att bättre kunna anpassas till skolornas behov. Systemet väger nu de socioekonomiska faktorer som har ett bekräftat samband med elevers resultat och utveckling för att avgöra skolans behov. De geografiska områden med större socioekonomiska svårigheter får därför mer resurser tilldelat för att motverka barnens sämre förutsättningar och dåliga skolresultat. Det har samtidigt skett en ökad anställning av skolpersonal och införts karriärsteg för lärare för att höja den pedagogiska kvaliteten (Stadskontoret 2015). Omorganiseringen av skolsystemet passar väl in i Sahlins (2000) struktur och miljömodell då målet är att garantera en jämlik utbildning och bidra goda förutsättningar för barnens framtid.

Vidare är ett flertal av åtgärderna inom skola individinriktade med fokus på elevernas personliga utmaningar och förutsättningar. Nyanlända elever med annat modersmål än svenska behöver extra stöd och hjälp för att integreras både socialt bland andra barn men också i Sveriges samhällssystem. Man håller därför på att utveckla nya metoder för att på bästa sätt tillmötesgå barnens behov. Andra insatser berör läxhjälp, meningsfulla fritidsaktiviteter, språkstöd, utflykter och aktiva ansträngningar att inkludera föräldrarna i barnens skolgång. Många initiativ ämnar också förbättra villkoren för barn och unga via fritidsverksamheter där de kan delta frivilligt. Sofielundskolan är exempelvis hem till *El Sistema* vilket är en pedagogisk verksamhet där man hjälper barnen utveckla sitt språk via musik och sång. Ytterligare ett exempel är *Unga Möts I Sofielund (UMIS)* som

också håller sina aktiviteter på skolan. *UMIS* riktar sig mot att berika ungdomars fritid och vill främja deras delaktighet i utvecklingsprocessen (Stadskontoret 2015).

De individinriktade verksamheterna både under skol- och fritid kan knytas till socialiseringsmodellen. De ger barnen stöd i sin individuella utveckling genom att arbeta mot barnens behov. Projekt som *El Sistema* kan exempelvis förbättra språkinlärning för nyanlända barn samtidigt som den minskar eventuell känsla av utanförskap genom att främja interaktion med jämnåriga. Förhoppningsvis resulterar det i vänskapsband som kan utgöra grunden för ett tryggt socialt nätverk. I relation till strainteorin kan det betraktas som en förebyggande åtgärd för att förhindra framtida social stress. Verksamheter som *UMIS* ger också ungdomar möjlighet att påverka vilka aktiviteter som förekommer i verksamheten. Fokus på delaktighet är också enligt Sahlin vanligt förekommande i socialiseringsmodellen. Både den större omorganiseringen och de individinriktade verksamheterna är exempel på initiativ som främjar individers utveckling och frihet.

Skolans roll i brottsförebyggande arbete är delvis att tidigt upptäcka och avstyra riskbeteenden men samtidigt att garantera jämlika ekonomiska möjligheter senare i livet. Utbildningsnivå har starka samband med inkomstnivå (Sahlin 2000). Skolan har därför potential att förebygga framtida ekonomisk stress och därmed minska risken för brottslighet. Skolan kan också utgöra en stabil punkt och ett tryggt socialt nätverk vilket reducerar social stress för de som inte har goda familjeförhållanden. Hjälp med språk och inlärningssvårigheter kan bidra till att minska frustration. Goda utbildningsvillkor gör också mer än att garantera högre inkomst. Det möjliggör större valfrihet baserat på individens preferenser samt ökar chanserna att få ett tillfredsställande arbete.

5.3 Malmö - Trygg och säker stad

Följande avsnitt utforskar om det går att knyta kriminologiska typologier, teorier och modeller till Samverkansavtalet *Malmö Trygg och säker stad*. Samverkansavtalet har sex fokusområden men det är inte alla som är av intresse. Endast fem av dessa som berör mängdbrott då Våld i nära relationer utgör en annan form av brottslighet (Malmö stad 2012).

I fokusområdet *Trygghetsskapande åtgärder i offentlig miljö och trafiken* beskrives inte några konkreta arbetssätt utöver att det rör sig om att just skapa trygga miljöer. Miljöns fysiska utformning beskrivs ha betydelse på grund av att den kan signalera otrygghet och brist på kontroll (Malmö stad 2012). Trygghetsarbetet kan möjligtvis betraktas som en strukturell åtgärd som bidrar till en trygg miljö för barn och unga (Sahlin 2000). Samtidigt kan det röra sig om renhållning eller kontroll av beteenden via polisnärvaro och övervakning. Renhållningen går främst relatera till broken windows modellen där ett centralt antagande är att oordning leder till mer oordning (Sahlin 2000). Åtgärder som kameraövervakning och polisnärvaro kan också kopplas till rational choice-teorin och rutinaktivitetsteori då de ökar upptäcktsrisken i samband med den brottsliga handlingen (Sarnecki 2010).

Samverkansområdena *unga i riskzon och unga kriminella och drogforebyggande insatser* i samverkansavtalet beskriver båda hur skola, socialtjänst, polis och fritid ska samverka för att tidigt identifiera riskbeteenden hos barn och unga. Ena delen av arbetet innebär att åtgärda potentiella riskmiljöer som påverkar barnet eller ungdomen negativt. Den andra delen består av att undersöka orsaksfaktorerna bakom olika riskbeteenden för att kunna avstyra den dåliga utvecklingen av beteenden som kan öka sannolikheten för kriminalitet som aggressivitet eller missbruk (Malmö stad 2012).

Preventionen kan främst relateras Sahlins (2000) socialisationsmodell. Man fokuserar på vård, stöd och rehabilitering där kriminalitet och missbruk betraktas mer som ett symptom på underliggande problematik som t.ex dåliga uppväxtförhållanden, familjeproblematik, fattigdom, psykisk ohälsa etc. Tendensen till brott och missbruk är alltså inte rotad i individens medfödda natur utan i de förutsättningar personer har. Genom vård ämnar man ge individen verktyg att navigera dessa förutsättningar på ett mer konstruktivt sätt (Sahlin 2000). Exempelvis missbrukande ungdomar få kontakt med psykolog för att kunna bearbeta mental ohälsa vilket reducerar risken att de söker sig till

rusmedel. Alternativt kan det stärka förmågan att hantera stressfyllda situationer med andra reaktioner än våld hos unga som uppvisar aggressiva beteenden. Strainteori är också relevant i sammanhanget då teorin betraktar icke-normativa beteenden som ett resultat av socioekonomisk stress (Agnew 2016). Enligt teorin är de riskbeteenden som identifieras som missbruk eller aggressivitet symptom på den socioekonomiska stress ungdomarna upplever. Insatserna i samverkansområdena blir därför försök att minska effekterna av socioekonomisk stress.

Kopplat till samverkansområdet *organiserad brottslighet och kriminella nätverk* nämner samverkansavtalet att det finns andra sätt att motverka organiserad brottslighet än traditionell brottsbekämpning (Malmö stad 2012). Brottsbekämpning inom brottsprevention hänvisar normalt sätt till reaktiva åtgärder som gripande, straff och lagföring (Sahlin 2000). Avtalet specificerar dock inte vad dessa andra åtgärder utgörs av (Malmö stad 2012). Det blir därför svårt att avgöra vilka metoder de menar utöver brottsbekämpning. Brottsbekämpning anses vara brottsförebyggande på grund av att det fyller en avskräckande funktion. Det är alltså en form av kontrollmekanism riktad mot individers beteende (Sahlin 2000). Hårdare lagföring eller ökad upptäcktsrisk är i enlighet med resonemanget bakom rational choice-teorin och rutinaktivitetsteorin. Enligt båda teorierna bör åtgärder åsyfta att påverka beslutsprocessen som leder till brott genom att tillföra risker eller nackdelar.

I relation till samverkansområdet stöd till brottsutsatta inkluderas både brottsoffer och kriminella avhoppare. Arbetet beskrivs handla om stödinsatser. Man anger att man exempelvis vill skydda de som blivit hotade eller våldsutsatta samt hjälpa de som vill påbörja ett nytt liv utanför kriminalitet (Malmö stad 2012). Men återigen saknas det detaljer kring konkreta åtgärder. Ökat fokus på brottsofferstöd är enligt Sahlin (2000) vanligt inom modeller som inriktar sig mot effektivisering av institutioner. Samtidigt är stöd till avhoppare en socialiseringsåtgärd där man ämnar integrera individer tillbaka in i samhället via rehabilitering. Rehabilitering och integrering av tidigare kriminella kan också relateras till strainteorin då det reducerar negativa effekter av socialt och ekonomiskt utanförskap. För individer som tidigare försörjt sig via kriminell verksamhet och haft majoriteten av sina sociala anknytningar inom den kriminella kulturen innebär avhoppet att de förlorar sina socioekonomiska resurser. Detta kan leda till en hög grad av både social och ekonomisk stress. Hjälpa att etablera nya lagliga socioekonomiska resurser kan därför reducera upplevelsen av socioekonomisk stress och därmed risken för återfall in i kriminalitet.

5.4 Fastighetsägare Sofielund (BIDs Sofielund)

Avsnitten 5.4.1 och 5.4.2 utforskar om det går att relatera kriminologiska typologier, teorier och modeller till det brottspreventiva arbete som utförs av Fastighetsägare Sofielund.

Avsnittet är uppdelat i två delar som motsvarar två av föreningens fokusområden: *Tryggt och säkert* respektive *Rent och snyggt*.

5.4.1 Tryggt och säkert

Huvudfokuset *Tryggt och säkert* har den tydligaste kopplingen till brottsförebyggande. Det är både klargjort i beskrivningen av målet på hemsidan och i de förändringar som utförts i relation till det. Åtgärder som genomförts är: kameraövervakning, ökad polisnärvaro, kvällsvandringar, trygghetsvandringar, försvåring och förbud av biltrafik på vissa platser samt förbättrad belysning.

I Sofielund har kameraövervakning installerats på Sevedsplan och Rasmusgatan. Önskad beteenden, framförallt relaterat till narkotika, har på det sättet inte blivit lika enkla att genomföra (Fastighetsägare Sofielund 2015, 2016A). Vidare har det sedan länge funnits en stark polisnärvaro i Sofielund på grund av tidigare välfärdssatsningar (Ivert & Kronkvist 2017). Men arbetet intensifierades efter att Fastighetsägare Sofielund skrev ett öppet brev till polisen 2016 (Fastighetsägare Sofielund 2016B). Hjälpen från polismyndigheten har begärts och setts som önskvärd av både boende och verksamheter. Idag så arbetar poliserna både civilt och iförda gula västar för att understryka sin närvaro (Fastighetsägare Sofielund 2017B).

Åtgärderna bär tydliga spår av Sahlins kontrollmodell och situationella teorier. Det övergripande målet är att uppnå ordning och kontrollera individers beteenden via ändringar i den fysiska miljön. Främst är åtgärderna avskräckande genom att öka upptäcktsrisken, vilket gör att det skapar bättre förutsättningar för ordning då risken för straff och lagföring ökar. Utifrån rational choice-teorin försöker Fastighetsägare Sofielund tillföra fler nackdelar genom att exempelvis installera kameror eller öka polisnärvaro. Då det rör sig om en avtillförändring av en övervakningsmekanism i miljön kan det också knytas till rutinaktivitetsteorin. Åter igen är syftet att öka upptäcktsrisken för att minska "frestelsen" att utföra den brottsliga handlingen. Anledningen till varför åtgärder ofta riktas mot att öka upptäcktsrisken är troligtvis att det är det lättaste kravet att påverka. Genom att helt enkelt

tillföra övervakande funktioner, i form av kameror, polis eller andra typer av försvårande barriärer, kan brott avstyras snabbt och enkelt.

Ytterligare en del av arbetet har inneburit samordning mellan olika verksamheter, framförallt med polis och miljöförvaltningen (Stadskontoret 2015). Polismyndigheten har i samarbete med föreningen erbjudit seminarier och utbildningar för de boende för att engagera dem i exempelvis trygghetsvandringar på kvällarna (Fastighetsägare Sofielund 2017C, 2017G). Detta exempel på samarbete bär likheter med Sahlins effektivisering av institutioner. Speciellt då samordningen centrerat kring utövandet av kontrollverksamhet som kameraövervakning, trygghetsvandringar, bättre belysning och utökad polisen närvaro.

Enligt Sahlin är aktiviteter i samarbete med polis som grannsamverkan och trygghetsvandringar typiska för broken windows modellen. Grannar uppmuntras att delta i brottsbekämpningen där de "skötsamma" boende bidrar med stöd och information för att förenkla bevisföring mot misstänkta. Nattvandringar genomförs regelbundet i Sofielund och syftet är delvis att identifiera miljöer som uppfattas som otrygga men de fyller också en spaningsfunktion och kompletterar polisens egen verksamhet (Fastighetsägare Sofielund 2017C).

Den största kritiken mot både broken windows modellen och andra kontrollmodeller är att ett växande antal beteenden riskerar att bli kriminaliserade. Målsättningen ordning och reda har företräde och icke-normativa företeelser som exempelvis hemlöshet eller missbruksproblematik betraktas som störande. Förespråkarna försöker sedan legitimera regleringen av allt fler icke-normativa beteenden via ökat tillstånd att ingripa från myndigheter (Sahlin 2000). Det finns vissa tendenser till denna utveckling i Sofielund. Föreningen har exempelvis försökt få tillstånd för fastighetsägare att vråka boende som misstänks för kriminell verksamhet (Ivert & Kronkvist 2017). Vidare har man påtalat problematiken med EU-migranter som sover i bilar på Västanforsgatan. Lösningen som eftersökts är att man ska förbjuda biltrafik mellan 06-17 och inte tillåta parkering alls på ena sidan av gatan. Reflektion kring orsaken till varför migranterna sover där eller humanitära tankar gällande hemlöshet förekommer inte (Fastighetsägare Sofielund 2017F).

Vräkningar av personer som endast misstänks för brott öppnar dörren för alltmer subjektiva tolkningar och spekulation kring vem som är eller inte verkar vara kriminell. Att kunna vråka innan polisutredning kan resultera att man börjar filtrera ut personer som beter sig icke-normativt eller ser ut på ett visst sätt. Gällande EU-migranterna som bosatt

sig på Västanforsgatan missar föreningen den humanitära aspekten och anledningarna bakom deras närvaro. Tonen upplevs som exkluderande där migranterna inte betraktas som en del av samhället. De utmålas som "de andra" och deras vistelse på platsen ska förbjudas genom lagstiftning och fysisk försvåras. Det rör sig inte om att hjälpa dem till boende eller förbättra deras levnadssituation.

5.4.2 Rent och snyggt

Föreningens målsättning under fokusområdet rent och snyggt är trivsel och trygghet. De vill minska klottret och nedskräpningen samt försköna närmiljön med odlingar och planerad konst. Det största initiativet för detta är Sofielundspatrullen som arbetar med att sköta grönytor, städning och att hålla rent (Fastighetsägare Sofielund u.å. D).

Renhållning är centralt i modellen broken windows där oordning anses generera en snöbollseffekt som leder till kriminalitet. Utgångspunkten är att dåligt beteende föder ännu mer dåligt beteende. En krossad glasruta leder till en till och sedan till grövre handlingar. För att förhindra att situationen eskalerar ska problematiken åtgärdas så snabbt som möjligt. Om möjligt ska myndigheter ingripa synligt och på plats när handlingen utförs. Om det upptäcks i efterhand ska det städas upp och åtgärdas omgående (Sahlin 2000).

Fastighetsägare Sofielund understryker likt broken windows modellen vikten av att agera snabbt för att förhindra att oordning eskalerar. Exempelvis i relation till arbetet för att hålla Norra Grängesbergsgatan fri från klotter där de kommenterar att klotter föder nytt klotter och att klottersanering ska ske så omgående som möjligt (Fastighetsägare Sofielund 2017H). Den tidigare nämnda Sofielundspatrullen arbetar också fem dagar i veckan och har 15 heltidsanställda (Fastighetsägare Sofielund u.å. D). Det möjliggör alltså att det sker kontinuerlig och effektiv städning i princip varje dag. Det går därför att se tydliga likheter med arbetssättet och broken windows resonemang kring upptrappning. Renhållningen kan också ha betydelse för vad det säger om områdets sammanhållning och därmed den sociala kontrollen. Nedskräpade och nedgångna miljöer kan signalera att de boende inte bryr sig om sitt område för utomstående. Det kan uppfattas som ett tecken på att risken för att människor reagerar på ordningsstörningar är lägre jämfört med andra platser (Ivert & Kronkvist 2017). Platsen bedöms sakna en övervakande väktare. Detta kan i sin tur leda till att brottsliga handlingar utförs baserat på resonemanget bakom rational choice och rutinaktivitetsteorin.

6. Sammanfattande diskussion

Följande avsnitt sammanfattar den mer detaljerade analysen som utförts i avsnitt 5. Avsikten är att få en överblick av de generella tendenserna i det brottspreventiva arbetet och framföra egna reflektioner kring områdesprogrammet, samverkansavtalet och arbetet som bedrivs av Fastighetsägare Sofielund. Vidare fungerar avsnittet som en övergång in i slutsatsen genom att påminna om viktiga delar av analysen innan frågeställningarna konkret kan besvaras. Avsnittet delas in i tre delar som motsvarar områdesprogrammet, samverkansavtalet och arbetet som utförs av Fastighetsägare Sofielund.

6.1 Områdesprogrammet för ett socialt hållbart Malmö 2010-2015

Som tidigare nämnt i analysavsnittet knyts inte de socioekonomiska åtgärderna i områdesprogrammet direkt till brottsprevention. De brottsförebyggande effekterna hamnar till stor del i skymundan. Precis som Sahlin hävdar kan detta resultera i att de socioekonomiska åtgärdernas positiva effekter osynliggörs. Samtidigt är det inte så överraskande då Sahlin (2000) själv säger att brottspreventionen snarare är en sideeffekt av den egentliga målsättningen. På ett sätt kanske det kan förhindra ett överdrivet fokus på kriminalitet då brott ändå bara är ett av många symptom på mer grundläggande problem. Det som snarare kan vara problematiskt är att brott utmålas som en så avgörande pusselbit av problembilden. Det känns oproportionerligt i relation till hur sällan frågan nämns i åtgärdsplanen. Det hade troligtvis kunnat rättas till genom en förklaring av hur brottsorsaker hör ihop med välfärdsfrågorna.

Trots att områdesprogrammet underlåter att koppla sitt arbete till brottsprevention på ett tydligt sätt nyttjar initiativet flest typer av metoder med brottsförebyggande effekt. Inte särskilt märkligt då det är det mest omfattande av projekten. Det sociala perspektivet reflekteras både i större socioekonomiska strukturella initiativ och mindre sociala åtgärder. Exempel är struktur och miljö förändringarna i skolsystemet och de många socialiserande verksamheterna som inriktar sig mot särskilda målgrupper som exempelvis barn och unga eller familjer i behov av ekonomiskt stöd. Strainteori framstår som den teori vilken har mest gemensamt med grundantagandena bakom dessa satsningar. Fokuset ligger på att

utjämna olikheter i välfärden. Vilket översatt i strainteorins termer är ett sätt att reducera socioekonomisk stress.

Då områdesprogrammet även diskuterar social kontroll går det också att se likheter med social desorganisationsteori. De delar uppfattningen om att stark social kontroll kan reducera regel och normbrott i ett område. Skillnaden är att områdesprogrammet aldrig nämner teorins orsaksförklaringar, heterogenitet, befolkningsmobilitet och låg ekonomisk status. De tycks vilja åtgärda den sociala kontrollen via naturliga och formella mötesplatser i närmiljön istället för via socioekonomiska metoder. Oavsett metod för att stärka den sociala kontrollen är resultatet en kontrollmekanism som enligt Sahlin (2000) kan kategoriseras in under kontrollmodellen.

Det situationella perspektivet upplevs inte som fullt lika framträdande. Det maskeras till stor del av områdesprogrammets användning av begreppet trygghet. Men diskussionen om trygghetsskapande arbete inkluderar till stor del förändringar i den fysiska miljön. Renhållningen går framförallt att koppla till broken windows modellen. Men åtgärder som ökar upptäcktsrisk har mycket gemensamt med rutinaktivitetsteori och rational choice-teorin. De faller alla in under Sahlins kontrollmodell. Gällande effektiviseringen av institutioner är det dock svårt att dra mer precisa slutsatser. Det är intentionen bakom effektiviseringen som skiljer den från struktur- och miljö-modellen. Men som exemplet med effektiviseringen av socialtjänsten i analysen visade var det inte alltid lätt att avgöra. Det fanns helt enkelt inte tillräckligt med detaljer i områdesprogrammet för att konstatera det ena eller det andra. Analysen hade troligtvis berikats om dokumentanalysen kompletterats med intervjuer med aktörer, te.x socialtjänst eller ansvariga för områdesprogrammet, som haft mer insyn i arbetet.

6.2 Malmö - Trygg och säker stad

Det är svårt att dra definitiva slutsatser om samverkansavtalet *Malmö Trygg och säker stad* på grund av att åtgärderna är så ytligt beskrivna. Ur metodologisk synpunkt är det möjligt att intervjuer med nyckelinformanter inom polisen hade kunnat kompensera för denna brist. Överlag saknar avtalet detaljer för att avgöra exakt vad polisens arbete utgörs av vilket har begränsat analysen. Det som framgår tydligast av den information som finns tillgänglig är att ansvaret för brottspreventionen tillfaller polisen. Brottsprevention blir på sätt och vis mer synonymt med polisarbete än de socioekonomiska åtgärder som finns i områdesprogrammet. Tendensen blir att förknippa brottspreventionen med traditionell brottsbekämpning som straff och lagföring. Det går dock inte att utesluta att det finns annat material som kunnat tydliggöra polisens arbete som visar exempel på andra typer av metoder.

Det lilla som finns redogjort för i avtalet kan knytas till främst till Sahlins kontroll och socialisationsmodell men också till struktur och miljö i mindre grad. Det situationella perspektivet kan knytas till samverkansområdena *Trygghetsskapande åtgärder i offentlig miljö och trafiken* och *Organiserad brottslighet och kriminella nätverk*. De bristande detaljerna gör det svårt att avgöra, men teoretiskt är det troligtvis renhållning och avskräckande taktiker i form av utökad upptäcktsrisk det rör sig om. De går därför att knyta till Sahlins kontrollmodell och till rational-choice teori samt rutinaktivitetsteorin. Men också broken windows modellen då renhållning är en central del i modellen.

De sociala teorierna har mer gemensamt med samverkansområdena unga i riskzon och unga kriminella, drogförebyggande insatser och stöd till brottsutsatta. Framförallt riktar de sig mot rehabilitering och vård vilket gör att de tillfaller socialiseringsmodellen. Den sociala teori som bäst passar in i sammanhanget är strainteori då initiativen bidrar med alternativa anpassningsstrategier utöver åtgärder mot kriminalitet eller missbruk. De bidrar dock inte till någon lösning på strukturell nivå i relation till socioekonomiska och strukturella förutsättningar som skapar socioekonomisk stress från första början.

6.3 Fastighetsägarna Sofielund (BIDs Sofielund)

Fastighetsägarna Sofielund använder sig av ett begränsat urval av metoder där de främst fokuserar på områdets fysiska och sociala ordning. De är väldigt tydliga i sitt brottspreventionella syfte både i beskrivningen av åtgärderna och i sin problembild. Polisarbete, kameraövervakning, grannsamverkan, renhållning och fysiskt trygghetsarbete som ökad belysning är åtgärder med brottspreventiv koppling. Brottsprevention baserat på föreningens arbete blir i princip likställt med metoder som fokuserar på kontroll och ordning.

Initiativen med situationell natur dominerar. De delar ett flertal grundantaganden med alla de situationella teorierna som inkluderats i uppsatsens teoretiska ramverk. Rational choice-teorin och rutinaktivitetsteori kan kopplas till åtgärder som vill öka upptäcktsrisken. Broken windows modellen har istället mycket gemensamt gällande fokus på renhållning, polissamarbete och grannsamverkan. De sistnämnda metoderna går också att knyta till social teori då de verkar för ökad social kontroll. Social kontroll är både enligt Sahlin (2000) och social desorganisationsteori en övervakningsmekanism som reducerar risken för avvikande beteende.

För att tillföra ytterligare en dimension till tolkningen av det brottspreventiva arbete hade det varit intressant att ta del av invånarnas syn på metoderna. Intervjuer eller enkäter hade kunnat ge en inblick i hur befolkningen i området uppfattar föreningens arbete.

7. Slutsats

7.1 Hur framställs arbetet i relation till brottsprevention som ämne och begrepp?

Uppsatsens arbete visar att skildringen av det brottsförebyggande arbetet i Sofielund i relation till brottsprevention är varierande och att det finns tydliga skillnader i hur olika preventiva metoder kopplas till ämnet.

I *Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö* är kopplingen vag trots att det innehåller många åtgärder med brottsförebyggande effekter. De få gånger brott nämns är i relation till trygghet, ändringar i den fysiska miljön och social kontroll. Arbetet domineras dock av brottspreventiva metoder som fokus på välfärden och socialt stöd vilka saknar explicit brottspreventivt syfte.

I samverkansavtalet *Malmö Trygg och Säker Stad* är det brottspreventiva syftet tydligt då polisen är involverad. Åtgärder som rehabilitering och vård får på grund av detta en brottspreventiv stämpel. Något liknande metoder i områdesavtalet inte fick erhålla. Polisens inblandning verkar därför legitimera metodernas brottsförebyggande effekt.

Fastighetsägare Sofielund har likaså ett väldigt uttalat brottspreventivt fokus. Frågan diskuteras genomgående i de åtgärder som föreningen genomför i sitt arbete. De använder sig exklusivt av åtgärder som riktar sig mot fysisk och social ordning där polisen involveras i hög grad.

Skillnaderna i framställning verkar därför vara relaterade till vilka former av åtgärder som diskuteras och vilken aktör som ansvarar för åtgärden. Det som framförallt gör att en åtgärd framställs som brottspreventiv är om den berör fysisk eller social ordning eller om polisen aktivt är inblandad i arbetet.

7.2 Finns det en koppling till kriminologiska teorier och modeller?

Det finns genomgående kopplingar från kriminologiska teorier och modeller till de brottspreventiva metoderna i Sofielund. Dock så verkar kombinationerna skilja sig åt beroende på vilket initiativ vi granskar.

Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö kombinerar flest kriminologiska teorier och modeller. Det situationella perspektivet, kontrollmodellen och effektivisering av institutioner framträder i relation till åtgärder som berör trygghet och den fysiska miljön. Det sociala perspektivet går istället att knyta till både metoder som fokuserar på social kontroll, individuellt stöd och förändringar för att förbättra välfärden. Metoder som kan härledas till kontrollmodellen, socialisationsmodellen och struktur och miljömodellen. Projektet innehåller överlag fler metoder från den sociala teoribildningen än det situationella perspektivet.

Samverkansavtalet *Malmö Trygg och Säker Stad* är mer jämlikt i sin fördelning av metoder tillhörande de sociala och situationella teoribildningarna. Det sociala perspektivet återfinns i metoder som tillhör socialisationsmodellen vilka fokuserar på vård och stöd. Samtidigt beskriver avtalet metoder riktade mot social och fysisk ordning med situationell förankring och kopplingar till kontrollmodellen. Det är dock svårt att göra en definitiv bedömning på grund av materialets ytliga natur. Det arbete som bedrivs av Fastighetsägare Sofielund är istället huvudsakligen situationellt med inslag av det sociala perspektivet via vissa sociala kontrollmekanismer. Det är alltså i princip endast metoder som faller in under kontrollmodellen som används av föreningen.

Det brottsförebyggande arbetet som helhet verkar bestå av en kombination av metoder med förankring i samtliga kriminologiska modeller samt sociala och situationella teorier. Vilka som kan anses vara mest framträdande beror på om framställningen av de olika metoderna i relation till brottsprevention som ämne och begrepp tas i beaktning. Om vi utgår från att framställningen reflekterar brottspreventionens tonvikt och vilka metoder som föredras går det att hävda att det brottsförebyggande arbetet domineras av kontrollmodellen och det situationella perspektivet. Men om vi bortser från att många av metoderna i områdesprogrammet inte explicit knyts till brottsprevention kan förhållandet mellan kriminologiska teorier och modeller betraktas som någorlunda jämlikt.

8. Referenser

8.1 Elektroniska källor

Agnew, Robert. 2016. *Strain, Economic Status, and Crime*. Piquet Alex R. (red.) The Handbook of Criminological Theory. Chichester West Sussex: Wiley-Blackwell, 209.

Agustina, R. Jose & Felson, Marcus. 2016. *Routine Activities, Delinquency, and Youth Convergences*. Piquet Alex R. (red.) The Handbook of Criminological Theory. Chichester West Sussex: Wiley-Blackwell, 137. (Hämtad 17-09-01)

Britt, L. Chester & Rocque, Michael. 2016. *Control as an Explanation of Crime and Delinquency*. Piquet Alex R. (red.) The Handbook of Criminological Theory. Chichester West Sussex: Wiley-Blackwell, 182.(Hämtad 17-09-01)

Fastighetsägare Sofielund (A). utan år. *Tillsammans utvecklar vi Sofielund till en attraktiv del av Malmö.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/foreningen/om-oss/>

Fastighetsägare Sofielund (B). utan år. *Fokusområden.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/fokusomraden/>

Fastighetsägare Sofielund (C). utan år. *Tryggt och Säkert.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/fokusomraden/tryggt-och-sakert/>

Fastighetsägare Sofielund (D). utan år. *Rent och Snyggt.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/fokusomraden/rent-och-snyggt/>

Fastighetsägare Sofielund. 1 september 2015. *Kameror för ökad trygghet.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/kameror-okad-trygghet/>

Fastighetsägare Sofielund. 5 december 2016 (A). *Mer pengar för forskning om kameror.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/mer-orshningspengar/>

Fastighetsägare Sofielund. 2016 (B). *Ang situationen i Södra Sofielund, ett av 14 prioriterade områden i Sverige.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/wp-content/uploads/2016/05/Skrivelse-ang-situation-Sevedsomra%CC%8Adet-i-S-Sofileund-maj-2016.pdf>

Fastighetsägare Sofielund (A). 18 december 2017. *Ny belysning och fler kvällsvandringar för att öka tryggheten i Sofielund.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/oka-tryggheten/>

Fastighetsägare Sofielund (B). 27 oktober 2017. *Fortsatt hög prioritet för polisarbetet i Sofielund.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/polisarbetet-i-sofielund/>

Fastighetsägare Sofielund (C). 9 november 2017. *Många vill vara med på kvällsvandringarna*

<https://fastighetsagaresofielund.se/kvallsvandringar-i-sofielund/>

Fastighetsägare Sofielund (D). 20 december 2017. *Bättre belysning på plats – och nu fortsätter arbetet.* <https://fastighetsagaresofielund.se/battre-belysning-pa-plats-och-nu-fortsatter-arbetet>

Fastighetsägare Sofielund (E). 16 juni 2017. *Så tar vi Rasmusgatan tillbaka*

<https://fastighetsagaresofielund.se/tag/posten/>

Fastighetsägare Sofielund (F). 10e april 2017. *Fastighetsägare Sofielund kräver åtgärder på Västanforsgatan.*

<https://fastighetsagaresofielund.se/fastighetsagare-sofielund-kraver-atgarder-pa-vastanforsgatan/>

Fastighetsägare Sofielund (G). 23e november 2017. *Framtidens stad*

<https://fastighetsagaresofielund.se/framtidens-stad/>

Fastighetägare Sofielund (H). 20 december 2017. *Krafttag mot klotter sätter spår i statistiken* <https://fastighetsagaresofielund.se/krafttag-mot-klottret/>

Fastighetsägare stockholm. 2017. *BIDs på Svenska, lokal fastighetssamverkan*. http://www.fastighetsagarna.se/MediaBinaryLoader.axd?MediaArchive_FileID=5ff8200c-958a-4f03-ab36-f5cdadce801d&FileName=BIDS+p%C3%A5+svenska.pdf

Ivert, Anna-Karin. Chrysoulakis, Alberto. Kronkvist, Karl & Torstensson Levander Marie. 2013. *Malmö områdesundersökning 2012. Lokala problem, brott och trygghet. Ett samarbete mellan Malmö högskola, Malmö stad, Polisen och Räddningstjänsten Syd*. Rapport från Institutionen för kriminologi, Malmö högskola. <http://malmo.se/download/18.5f3af0e314e7254d70e64967/1491302686073/Malm%C3%B6%2Bomr%C3%A5desunders%C3%B6kning%2B2012.pdf> (Hämtad 17-03-10)

Ivert, Anna-Karin & Kronkvist, Karl. 2014. *Kartläggning av den lokala problembilden i norra och södra Sofielund: Ett kunskapsunderlag för ökad trygghet och minskad brottslighet*. Forsknings & utvecklingsrapport 2014:2. Malmö högskola, Institutionen för kriminologi. Fakulteten för Hälsa och samhälle. <http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/18498/FoU%202014%202%20muep.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (Hämtad 17-03-10)

Ivert, Anna-Karin & Kronkvist, Karl. 2017. *Utvecklingen av brott och otrygghet i norra och södra Sofielund: En effektutvärdering av Fastighetsägare Sofielunds arbete*. Forsknings & utvecklingsrapport 2017:1. Malmö högskola, Institutionen för kriminologi. Fakulteten för Hälsa och samhälle. <http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/23192/FoU%202017.1%20muep.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (Hämtad 17-03-10)

Kubrin, E. Charis & Wo, C. James. 2016. *Social Disorganization Theory's Greatest Challenge: Linking Structural Characteristics to Crime in Socially Disorganized Communities*. Piquer Alex R. (red.) *The Handbook of Criminological Theory*. Chichester West Sussex: Wiley-Blackwell, 121. (Hämtad 17-09-01)

Lorlene Hoyt & Devika Gopal-Agge. 2007. *The Business Improvement District Model: A Balanced Review of Contemporary Debates*. Massachusetts Institute of Technology
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.559.9578&rep=rep1&type=pdf>

Malmö Stad. 2011. *Kulturarv Malmö: Sofielund*
<http://malmo.se/Kultur--fritid/Kultur--noje/Arkiv--historia/Kulturarv-Malmo/P-S/Sofielund.html>

Malmö Stad. 2017. *Fakta och statistik*.
<http://malmo.se/Kommun--politik/Fakta-och-statistik.html>

Malmö stad & Polisområde Malmö. 2012. *Malmö – trygg och säker stad. Samverkansöverenskommelse mellan Malmö stad och Polisområde Malmö 2012-2016*
<http://malmo.se/download/18.d8bc6b31373089f7d9800079327/1491301418161/Samverkansavtal+2012-2016.pdf> (Hämtad 17-04-17)

Mulinari Schclarek, Leandro. 2015. *"Ni är inte välkomna i vårt fina Malmö" Premisser får samhällsgemenskap i kamp mot organiserad brottslighet*. Sociologisk Forskning, årgång 52, nr 4, sid 321–340. 321 Författarna och Sveriges Sociologförbund

Guldåker, N & Hallin, P-O. 2013. *STADENS BRÄNDER Del 1 - Anlagda bränder och Malmös sociala geografi*. MAPIUS 9; Vol. 9. Malmö Publikationer i Urbana Studier.

Polisen. 2016. *Mångbrott - Polisens arbete*
<https://polisen.se/Om-polisen/Olika-typer-av-brott/Mangdbrott/>

Regeringskansliet. 2017. *Samarbete i Sofielund förebygger brott i Malmö*.
<http://www.regeringen.se/artiklar/2017/03/samarbete-i-sofielund-forebygger-brott-i-malmo/>

Stadskontoret. 2015. *Slutrapport Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö*.
Välfärdsavdelningen.

<https://malmo.se/download/18.6fb145de1521ab79c0a83460/1491303918795/Rapport+Omr%C3%A5desprogrammet+f%C3%B6r+ett+socialt+h%C3%A5llbart+Malm%C3%B6%28446013%29+klar.pdf> (Hämtad 17-05-17)

Sydsvenskan. 2014. *Fastighetsägare ska lyfta Sofielund tillsammans*

<https://www.sydsvenskan.se/2014-05-27/fastighetsagare-ska-lyfta-sofielund-tillsammans>

SVT. 2012. *Malmö hålls upp som ett varnande exempel*

<https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/>

20120328130047_malmo_halls_upp_som_ett_varnande_exempel

Wikström, Per-Olof H & Treibe, Kyle. 2016. *Situational Theory: The Importance of Interactions and Action Mechanisms in the Explanation of Crime*. Piquet Alex R. (red.) The Handbook of Criminological Theory. Chichester West Sussex: Wiley-Blackwell, 415. (Hämtad 17-09-01)

8.2 Tryckta källor

Clifford Shaw and Henry D. McKay. 1969. *Juvenile delinquency and urban areas: a study of rates of delinquency in relation to differential characteristics of local communities in American cities*. Chicago: The University of Chicago Press.

Denscobe, Martyn. 2009. *Forskningshandboken - För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Studentlitteratur AB. Lund

Sahlin, Ingrid. 2000. *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*. Lund : Arkiv.

Sarnecki, Jerzy. 2009. *Introduktion till kriminologi*. 2a uppl. Lund: Studentlitteratur.

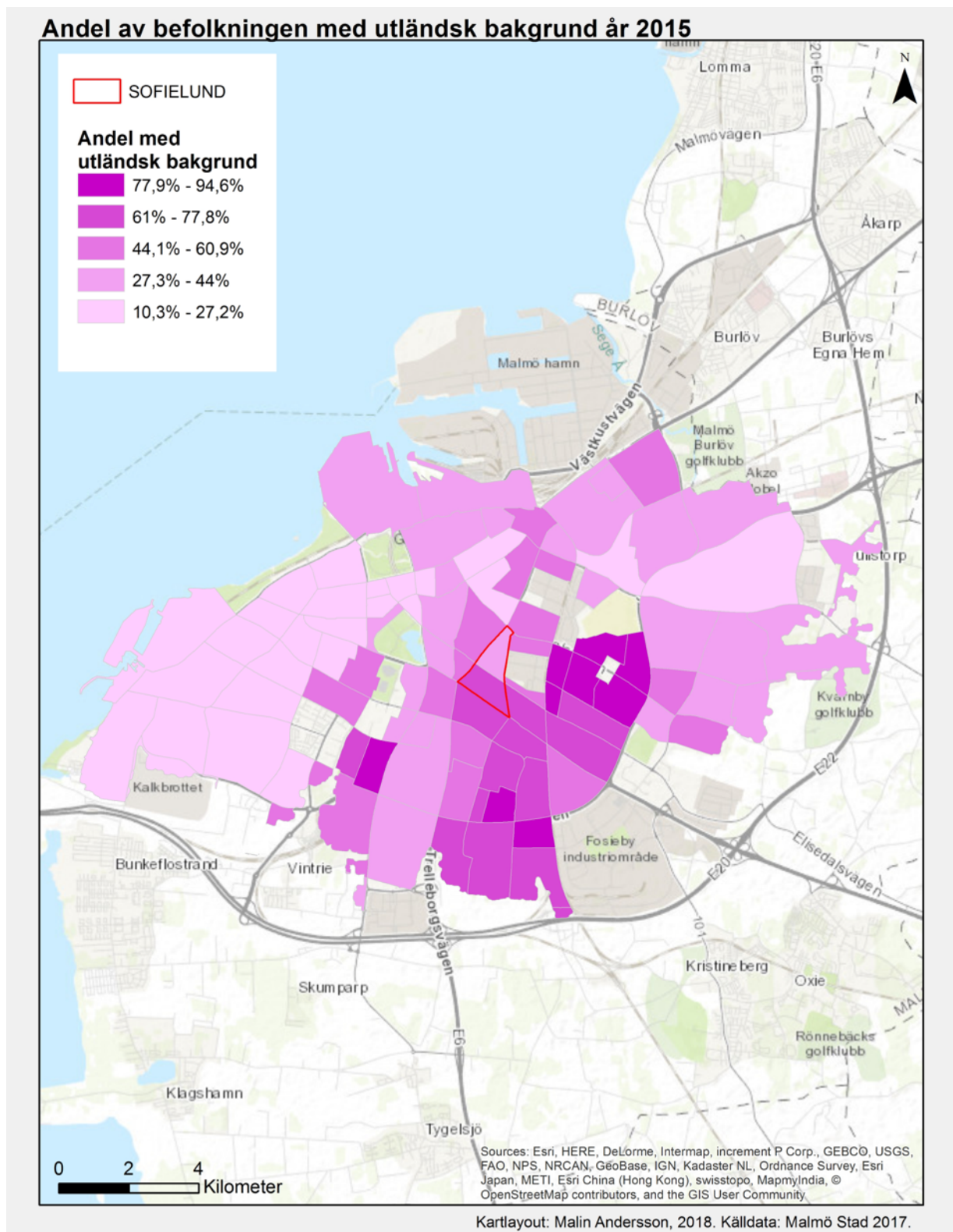
Sarnecki, Jerzy. 2010. *Brottsligheten och samhället*. Förlag: Studentlitteratur AB

9. Bilagor

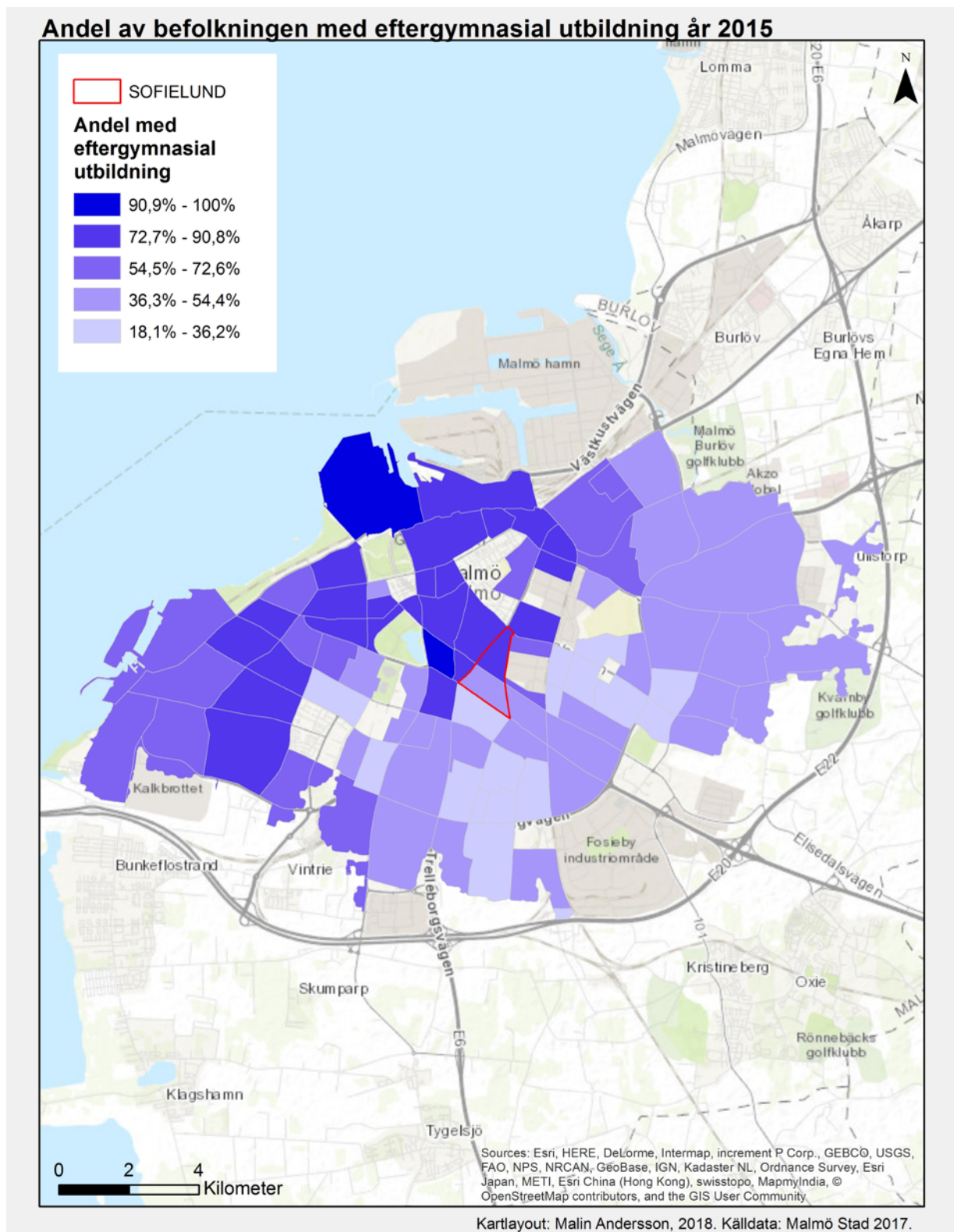
9.1 Karta över området Sofielund

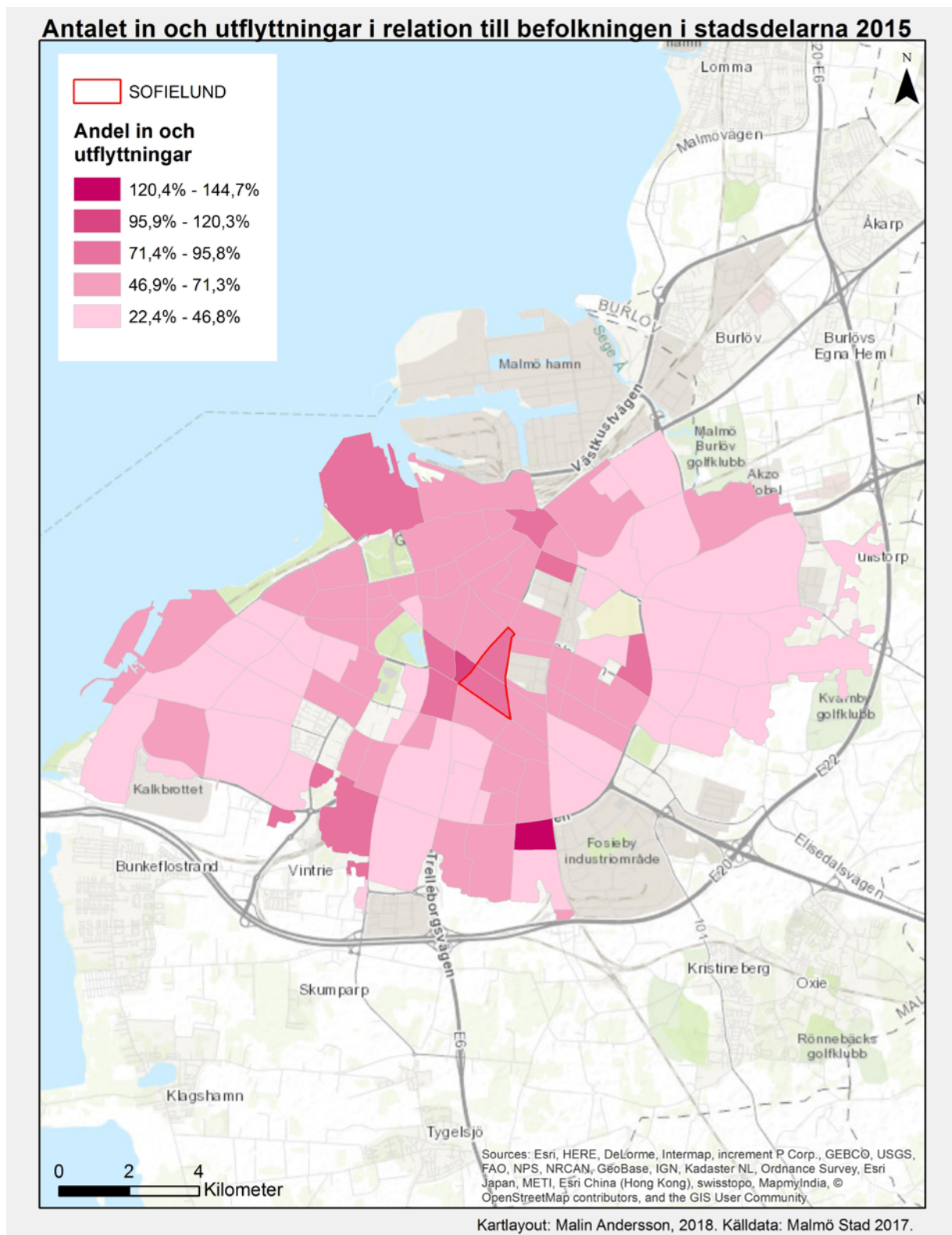
9.2 Karta över andel av befolkningen med utländsk bakgrund

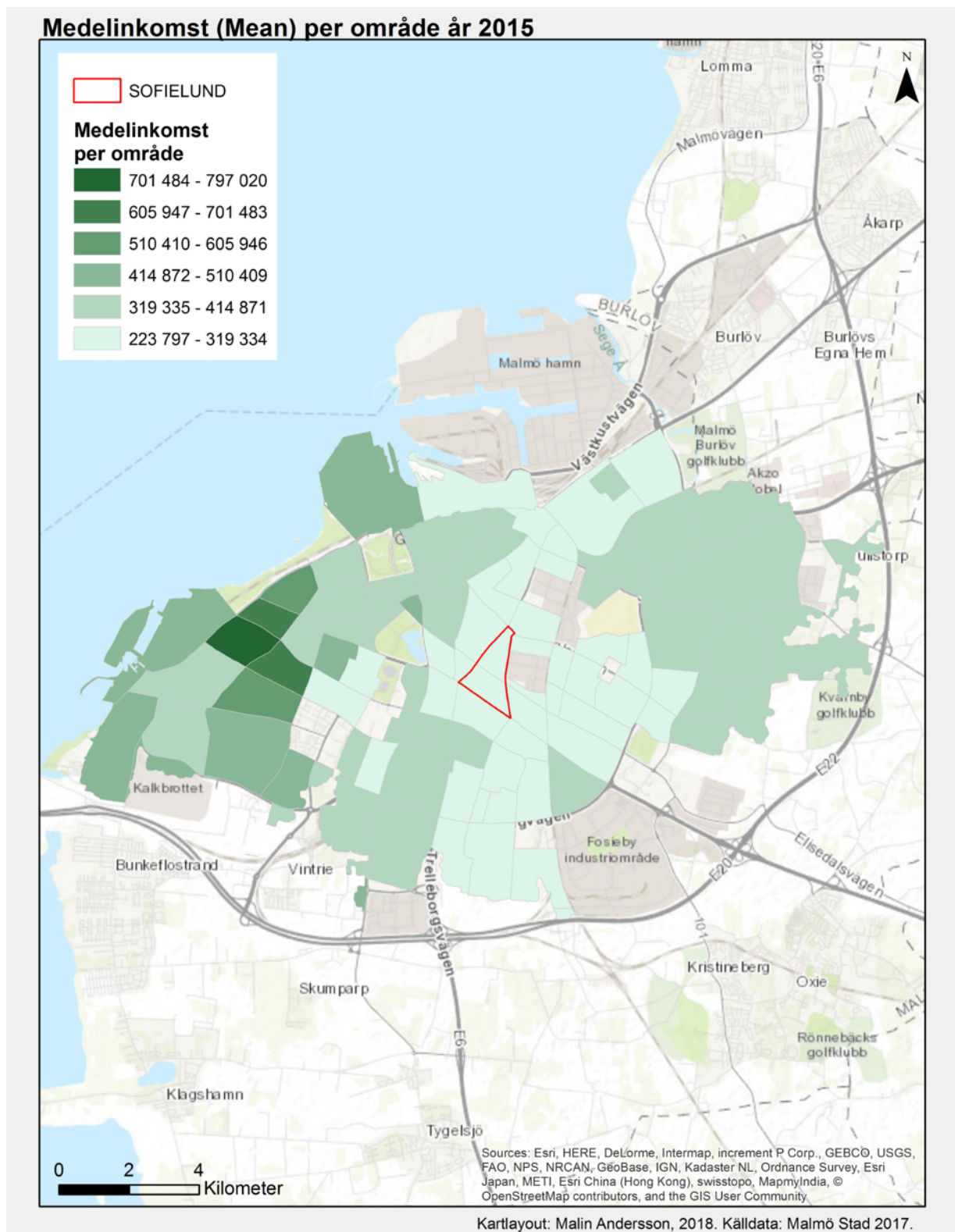
9.3 Karta över andel av befolkningen med eftergymnasial utbildning

9.4 Karta över in och utflyttningar

9.5 Karta över medelinkomst

9.6 Karta över andel arbetssökande

